

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

**на тему: Організаційно-методичні та практичні аспекти облікового
відображення та аудиту виробничих запасів підприємства**

Виконав: **Чеперегін Кирило Сергійович**
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник: **Назаренко Олександр Володимирович**
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент: **Семенець Людмила Валентинівна**
Головний фахівець з питань внутрішнього аудиту
Сумського національного аграрного університету

Суми – 2024

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Кафедра

Освітня програма

Спеціальність

Економіки і менеджменту

Обліку і оподаткування

«Облік і оподаткування» другого
(магістерського) рівня вищої освіти

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » листопада

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Чеперегіну Кирилу Сергійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Організаційно-методичні та практичні аспекти облікового відображення та аудиту виробничих запасів підприємства

2. База практичного дослідження:

АТ «Технологія» м. Суми

керівник роботи **Назаренко Олександр Володимирович, д.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

14.11. 2023 р. № 3486-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 19 грудня 2024 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного

стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність категорії «виробничі запаси», як об'єкта обліку;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного акціонерного товариства;

розкрити стан організації обліку і аудиту виробничих запасів;

визначити особливості методики обліку і аудиту наявності та руху виробничих запасів у базовому акціонерному товаристві;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і аудиту виробничих запасів в умовах функціонування досліджуваного акціонерного товариства;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 08 » листопада 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р. - січень 2024 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2024 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2024 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	02-16 грудня 2024 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	06-17 грудня 2024 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	19 грудня 2024 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	18-23 грудня 2024 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	24 грудня 2024 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Кирило ЧЕПЕРЕГІН

Керівник роботи

Олександр НАЗАРЕНКО

Перевірку на автентичність проведено.
Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Надія БАРАНИК

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Чеперегін К. С. Організаційно-методичні та практичні аспекти облікового відображення та аудиту виробничих запасів підприємства – Рукопис

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», Сумський національний аграрний університет, Суми, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена обліку та аудиту операцій щодо наявних запасів та пошуку шляхів удосконалення на базі практичного дослідження АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» місто Суми.

У кваліфікаційній роботі представлено теоретико-методичне узагальнення, визначено практичні аспекти та шляхи вдосконалення організації обліку і аудиту наявності та руху запасів сучасного акціонерного товариства.

Якісно побудоване облікове супроводження запасів сучасного бізнес суб'єкта виступає вагомим інформаційним джерелом обліково-економічної, фінансової, управлінської інформації, що уможливорює організацію контролю за їх наявністю, умовами збереження, рухом, ефективним використанням та вибуттям.

Сформовано авторське визначення запасів виробничого підприємства: запаси представляють собою узагальнене поняття, яке містить в собі і предмети праці, і засоби праці, і предмети споживання, і матеріальні ресурси, і товари.

Розкрито особливості документального супроводження, порядок відображення в обліку запасів досліджуваного суб'єкта господарювання.

Ідентифіковано місце внутрішнього аудиту наявності та руху запасів (як окремої складової внутрішнього контролю) та його взаємозв'язок із системою управління досліджуваного суб'єкта господарювання.

Запропоновано вдосконалення окремих компонент облікової політики базового товариства щодо обліку запасів, що забезпечить системний підхід до накопичення достовірної облікової інформації про ресурсний потенціал підприємства для потреб управління та дозволить підвищити рівень

обґрунтованості прийняття рішень щодо ефективності використання матеріальних, нематеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Сформовано пропозиції щодо вдосконалення обліку запасів у досліджуваному товаристві: для сприяння забезпеченню своєчасного охоплення всіх бізнес процесів та операцій щодо зберігання та руху наявних запасів, запропоновано ланцюг руху запасів для своєчасного представлення операцій в системі облікових об'єктів; сформована обліково-технічна архітектура та послідовність представлення інформації у регістрах складського обліку запасів у програмних продуктах.

Визначено та розвинуто сутність, завдання й мету, розглянуто концептуальні основи аудиту запасів, удосконалено аудит запасів для покращення системи обліку на підприємстві.

Ключові слова: активи, аудит, внутрішній аудит, запаси, облікова політика, робочі документи.

ABSTRACT

Cheperehin K. Organizational, methodological and practical aspects of accounting reflection and audit of production stocks of the enterprise - Manuscript

Qualification work in the specialty 071 “Accounting and Taxation”, Sumy National Agrarian University, Sumy, 2024.

The qualification work is devoted to accounting and auditing of operations on available inventories and finding ways to improve on the basis of a practical study of JSC “TECHNOLOGY”, Sumy.

The qualification work presents a theoretical and methodological generalization, identifies practical aspects and ways to improve the organization of accounting and audit of the availability and movement of stocks of a modern joint-stock company.

A well-built accounting support of inventories of a modern business entity is a significant source of accounting, economic, financial, and management information,

which makes it possible to organize control over their availability, storage conditions, movement, efficient use, and disposal.

The author's own definition of inventories of a production enterprise is formed: inventories are a generalized concept that includes labor items, labor tools, consumer items, material resources, and goods.

The peculiarities of documentary support, the procedure for reflecting in the accounting of inventories of the studied business entity are revealed.

The place of internal audit of the availability and movement of inventories (as a separate component of internal control) and its relationship with the management system of the studied business entity is identified.

Improvements to certain components of the accounting policy of the basic company regarding inventory accounting are proposed, which will provide a systematic approach to the accumulation of reliable accounting information on the resource potential of the enterprise for management needs and will increase the level of validity of decision-making on the efficiency of use of material, intangible, labor and financial resources.

Proposals for improving inventory accounting in the researched company are formed: to facilitate timely coverage of all business processes and operations for the storage and movement of available inventories, a chain of inventory movement is proposed for timely presentation of operations in the system of accounting objects; accounting and technical architecture and sequence of information presentation in the registers of inventory accounting in software products are formed.

The essence, objectives and purpose are defined and developed, the conceptual foundations of inventory audit are considered, and the inventory audit is improved to improve the accounting system at the enterprise.

Keywords: assets, audit, internal audit, inventory, accounting policy, working documents.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА	12
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ У АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»	22
2.1 Характеристика фінансово-економічної діяльності акціонерного товариства	22
2.2 Організація бухгалтерського відображення запасів	34
2.3 Окремі аспекти функціонування системи внутрішнього аудиту запасів акціонерного товариства	44
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА АУДИТ ЗАПАСІВ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА	51
3.1 Вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами акціонерного товариства	51
3.2 Вдосконалення бухгалтерського супроводження запасів	55
3.3 Місія аудиту у вдосконаленні системи контролю запасів акціонерного товариства	62
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	74

ВСТУП

Актуальність теми. Для успішної реалізації господарсько-виробничої діяльності бізнес суб'єктами різних організаційно-правових форм використовується окрема, досить значна, складова активів - запаси. Належним чином організований та вибудований облік запасів сприяє формуванню якісної поінформованості щодо їх наявності та руху, має суттєве значення в управлінні виробничо-економічною діяльністю кожного підприємства.

Важливого науково-практичного значення сьогодні набувають методична основа та особливості у підходах до обліку запасів виробничих підприємств, відповідно низка проблем, пов'язаних з організацією облікового супроводження запасів, потребує досліджень у майбутньому.

Досить вагомий внесок у дослідження проблем класифікації та облікового відображення запасів зробили такі вітчизняні науковці, як Бабенко Л.В. [1], Беляєва Л.А. [2], Бондаренко О.М. [3], Коваль Н.І. [7], Макаренко А.П. [8], Максименко І.Я. [9], Меліхова Т.О. [12], Назаренко І.М. [15], Назаренко О.В. [16, 17, 18, 39, 41, 43], Пеняк Ю.С. [23, 24, 25], Подмешальська Ю.В. [27], Польова Т.В. [28], Рубан Л.О. [33], Степура В.В. [34], Тарасова Г.О. [35], Чижевська Л.В. [38] та інші. Однак вивчення наукових праць свідчить про те, що на сьогодні залишаються дискусійними теоретичні положення і важливі питання класифікації, обліку та аудиту запасів, що потребують удосконалення.

Результати їх досліджень мають велике значення для розвитку теорії сучасного бухгалтерського обліку. Незважаючи на значну кількість праць науковців з досліджуваного питання існує низка проблем щодо облікового супроводження та аудиту наявності та руху запасів окремого сучасного бізнес суб'єкта. Необхідність поглиблення теоретичних підходів та практичного вдосконалення методики бухгалтерського обліку наявності та руху запасів переробними підприємствами відповідно до нових умов їх господарювання обумовили актуальність і основні напрями проведеного дослідження. Тому в кваліфікаційній роботі дана тематика знайшла своє відображення.

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямків науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми «Теоретичні, методологічні та практичні аспекти трансформації формування та аудиту обліково-звітної компоненти управління підприємств (установ, організацій) в транспарентних умовах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0122U001378).

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-практичних аспектів організації обліку і аудиту наявності та руху запасів в акціонерних товариствах.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі визначено такі **завдання:**

- дослідити економічну сутність, нормативно-правові засади обліку і аудиту наявності та руху запасів;
- розглянути теоретико-методичні основи та практичні аспекти облікового супроводження запасів в акціонерному товаристві;
- провести організаційно економічну характеристику діяльності досліджуваного товариства;
- дослідити особливості функціонування системи внутрішнього аудиту наявності та руху запасів в умовах окремого підприємства;
- розкрити порядок відображення в обліку наявних запасів у досліджуваному підприємстві;
- розробити окремі елементи облікової політики, щодо облікового відображення наявних запасів досліджуваного підприємства;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення обліку запасів в умовах досліджуваного бізнес суб'єкта;
- вдосконалити процедуру проведення та ідентифікувати місію аудиту у вдосконаленні системи контролю наявності та руху запасів.

Об'єктом дослідження обрано фінансово-господарську діяльність акціонерного товариства «Технологія» м. Суми.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів організації, облікового супроводження та аудиту запасів в акціонерному товаристві за сучасних умов господарювання.

Методи і методика дослідження. При вирішенні поставлених перед дослідженням завдань, були застосовані такі загальнонаукові методи: системний підхід до об'єкта дослідження; абстрактно-логічний метод; елементи дедукції та індукції; спостереження і групування даних; метод порівняння; графічний метод; узагальнення теоретичного і фактичного матеріалу; монографічний метод.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні документи України, Положення стандарти бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Міжнародні стандарти аудиту, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань теоретико-методичних аспектів організації, облікового супроводження та аудиту наявності та руху запасів, спеціалізовані періодичні видання, навчальні посібники, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет. Практичну інформацію для дослідження нами було отримано безпосередньо на досліджуваному суб'єкті господарювання, зокрема використовувались накази керівництва, первинні документи, форми статистичної, фінансової та податкової звітності тощо.

Відповідно до поставленої мети і завдань дослідження в кваліфікаційній роботі містяться нові науково обґрунтовані рекомендації та пропозиції, які є особистим внеском автора. За результатами проведеного дослідження сформульовано ряд положень, які відзначаються науковою новизною:

— досліджено економічну сутність, класифікацію, нормативно-правові засади облікового відображення наявних запасів для формування якісного інформаційного забезпечення управлінського персоналу сучасного господарюючого суб'єкта;

— розглянуто теоретико-методичні основи облікового супроводження та аудиту наявних запасів акціонерних товариств;

- проведено, з використанням сучасних аналітичних методик, організаційно економічну характеристику діяльності досліджуваного підприємства;

- розкрито особливості документального супроводження, порядок відображення в обліку запасів досліджуваного суб'єкта господарювання;

- ідентифіковано місце внутрішнього аудиту наявності та руху запасів (як окремої складової внутрішнього контролю) та його взаємозв'язок із системою управління досліджуваного суб'єкта господарювання;

- запропоновано вдосконалення окремих компонент облікової політики базового товариства щодо обліку запасів, що забезпечить системний підхід до накопичення достовірної облікової інформації про ресурсний потенціал підприємства для потреб управління та дозволить підвищити рівень обґрунтованості прийняття рішень щодо ефективності використання матеріальних, нематеріальних, трудових та фінансових ресурсів;

- сформовано пропозиції щодо вдосконалення обліку запасів у досліджуваному товаристві: для сприяння забезпеченню своєчасного охоплення всіх бізнес процесів та операцій щодо зберігання та руху наявних запасів, запропоновано ланцюг руху запасів для своєчасного представлення операцій в системі облікових об'єктів; сформована обліково-технічна архітектура та послідовність представлення інформації у регістрах складського обліку запасів у програмних продуктах;

- визначено та розвинуто сутність, завдання й мету, розглянуто концептуальні основи аудиту запасів, удосконалено аудит запасів для покращення системи обліку на підприємстві.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки роботи доповідалися, обговорювалися і отримали позитивну оцінку на двох Науково-практичних конференціях: Організація обліку виробничих запасів та шляхи його удосконалення в умовах окремого виробничого підприємства. II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах

глобалізації» (м. Суми, 22 листопада 2023 р.), Особливості застосування аналітичних процедур при аудиті виробничих запасів окремого господарюючого суб'єкта. II Міжнародна науково-практична конференція «Трансформація обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності: сучасні тренди, виклики, міжнародний досвід» (м. Харків, 2024 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки комп'ютерного тексту, основний зміст викладено на 61 сторінці. Робота містить 3 таблиці, 32 рисунки, 2 додатки, список використаних джерел із 43 найменувань на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Сучасний розвиток господарюючого суб'єкта неможливий без виробництва конкурентоспроможної продукції та її реалізації як на внутрішніх, так і зовнішніх ринках. Процес виробництва та створення матеріальних цінностей, що відповідають потребам споживачів, безпосередньо залежить від використання виробничих запасів, які виступають однією з ключових складових активів окремого бізнес суб'єкта.

На більшості підприємств номенклатура запасів включає десятки тисяч найменувань, а інформація з їх обліку становить понад 35% від усієї управлінської інформації, пов'язаної з виробництвом. Тому для ефективного управління операціями з виробничими запасами необхідно вдосконалювати систему внутрішнього контролю та здійснювати аудит цих активів.

Сучасне виробництво визначається залежністю кожного суб'єкта господарювання від впливу зовнішніх чинників, що формують його діяльність. Посилення цього впливу на результати роботи підприємства зумовлює зростання значення елементів, які забезпечують координацію та синхронізацію процесів виробництва і споживання. Вони створюють умови для ефективного функціонування як окремих господарських одиниць, так і виробничих комплексів у цілому. Одним із таких важливих елементів виступають матеріальні ресурси виробничо-технічного призначення, присутність яких являється ключовою передумовою організації виробничої системи, а також визначальним фактором технічної та економічної стійкості й масштабів діяльності суб'єкта господарювання [8].

Класифікація запасів в бухгалтерському обліку ставить за мету групування в обліку даної компоненти активів таким чином, щоб можна було зручним чином організувати їх облікове супроводження у відповідності до норм НП(С)БО, МСФЗ.

На рисунку 1.1 представлено існуючі класифікації запасів, що знаходять застосування в Україні для цілей бухгалтерського обліку.

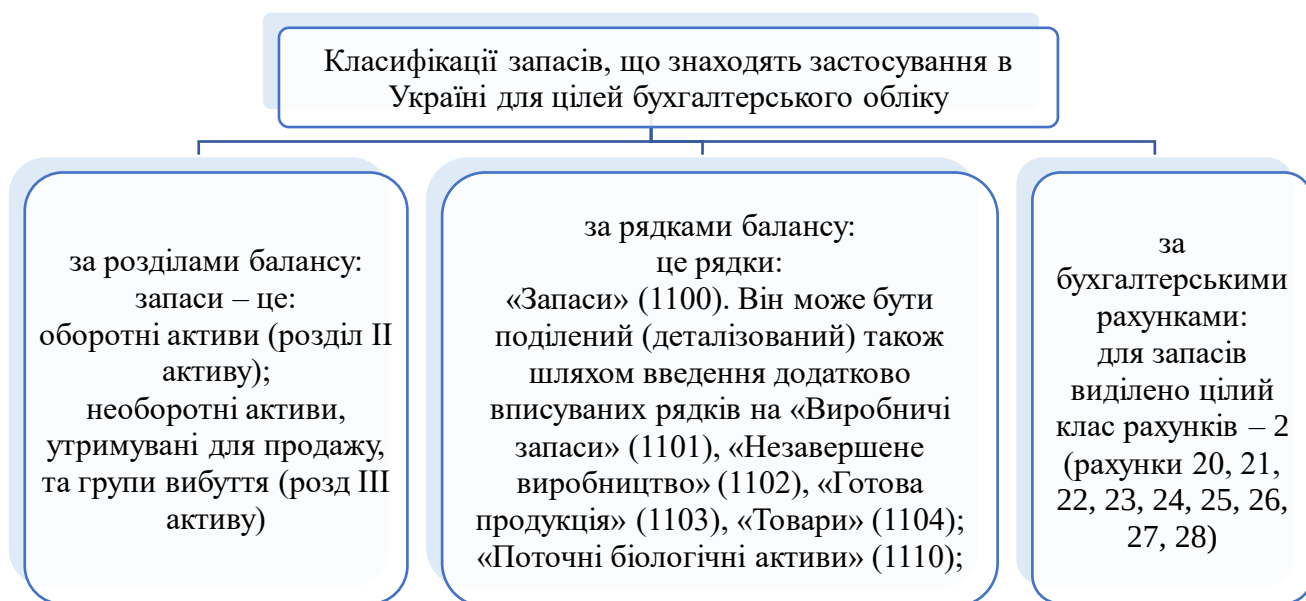


Рисунок 1.1 – Класифікації запасів, що знаходять застосування в Україні для цілей бухобліку

Джерело: узагальнено автором

Основною за даних умов виступає класифікація за бухгалтерськими рахунками, тому що саме на підставі рахунків і відбувається формування рядків «Звіту про фінансовий стан (балансу) підприємства» та відповідний розділ самих оборотних активів. Відповідно, актуальності набуває подальше дослідження класифікація наявних запасів окремого суб'єкта господарювання у розрізі бухгалтерських рахунків.

Проводячи наше дослідження, було розглянуто підходи різних науковців та практиків щодо тлумачення самого поняття «запаси», що знайшло відображення на рисунку 1.2.

Одним із ключових аспектів облікової політики являється вибір методу оцінки вибуття запасів. Обізнаний експерт, в умовах функціонування окремого підприємства, допоможе визначити найбільш підходящий метод оцінки з урахуванням специфіки функціонування підприємства та типу наявних запасів.

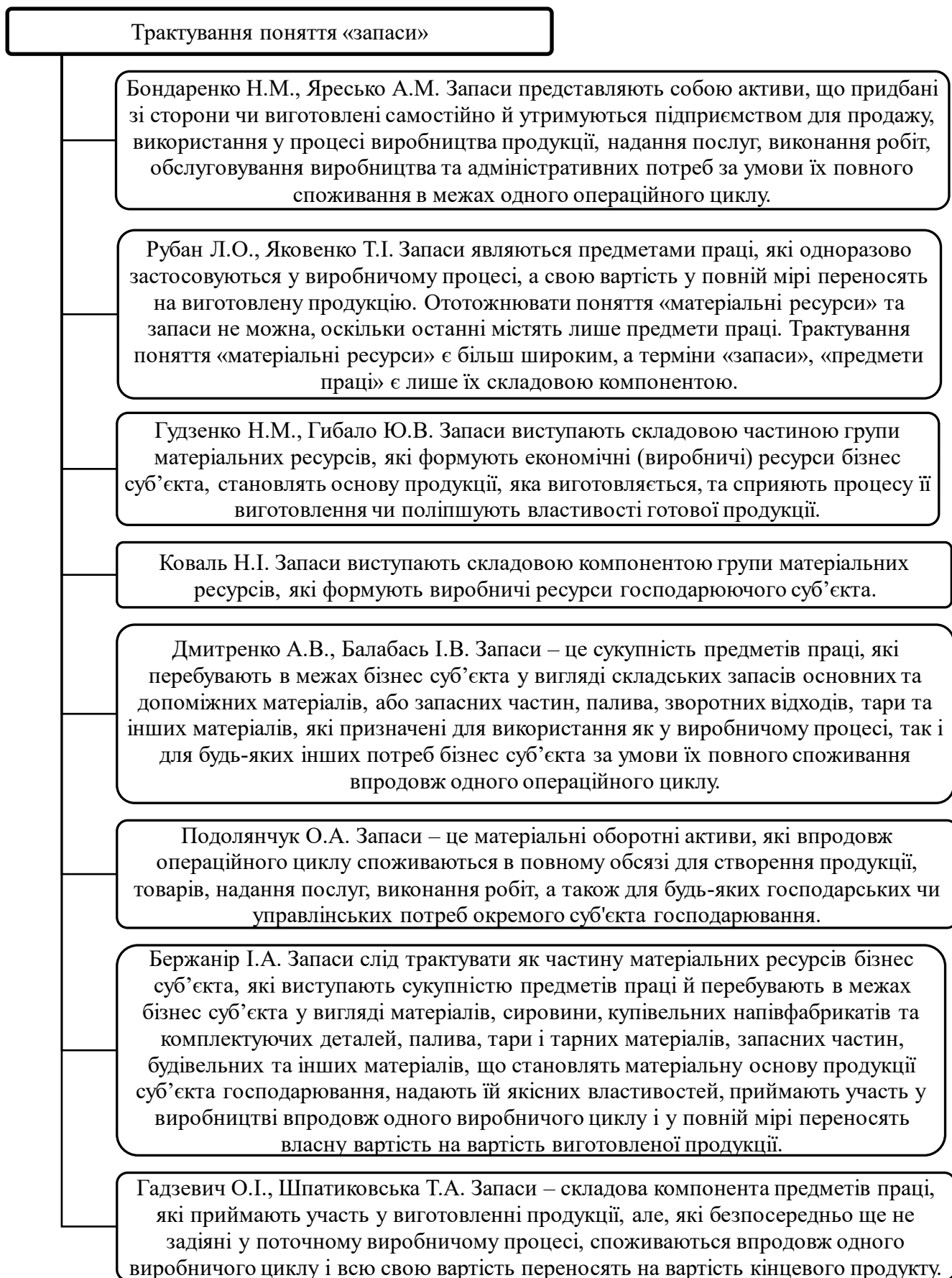


Рисунок 1.2 – Тлумачення поняття «запаси» сучасними науковцями та практиками

Джерело: сформовано автором на підставі [4, 7, 33].

Діючи в межах України нормативні документи щодо облікового відображення наявності та руху, класифікації запасів згруповано на рисунку 1.3.

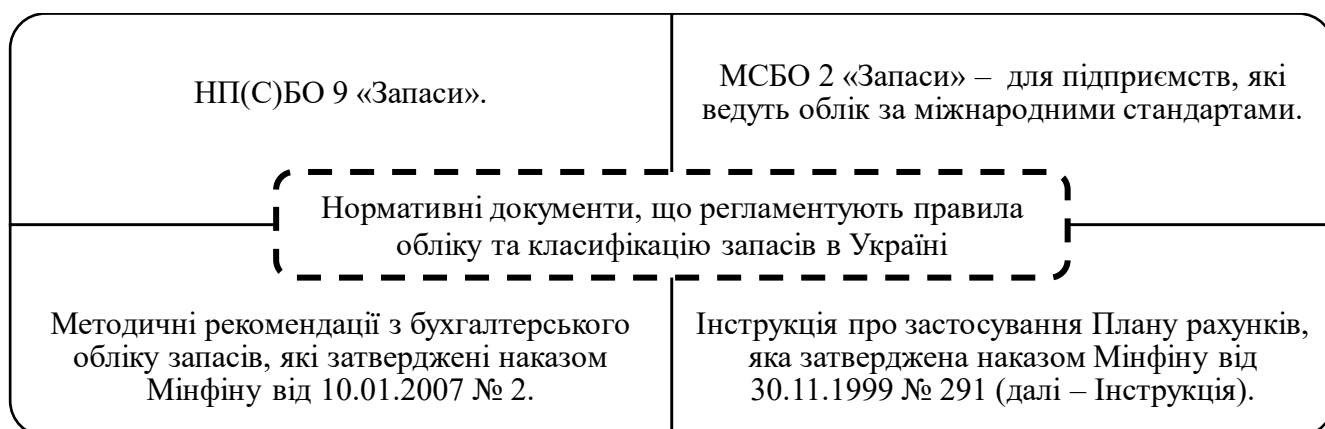


Рисунок 1.3 – Нормативні документи, що регламентують правила обліку та класифікацію запасів в Україні

В Україні оцінка запасів здійснюється на основі фактичних витрат на їх придбання в момент отримання. Згідно вимог НП(С)БО 9 «Запаси», під час вибуття запасів, незалежно від того, чи йдеться про продаж, чи використання у виробництві, їх балансову вартість визначають за одним із таких методів:

- ✓ середньозважена собівартість,
- ✓ ідентифікована собівартість відповідної одиниці продукції,
- ✓ нормативні затрати,
- ✓ собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО),
- ✓ ціна продажу.

Аналіз зазначених методів дозволяє виокремити наступні аспекти.

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів доцільно застосовувати у разі невеликої кількості запасів, оскільки він передбачає оцінку кожної одиниці запасів, яка вибуває, особливо якщо ці запаси незамінні.

Метод середньозваженої собівартості найкраще підходить підприємствам, які працюють з великим обсягом запасів, оскільки вартість оцінюється не окремо для кожного виду, а за загальною сумарною вартістю.

Особливістю методу ФІФО виступає оцінка запасів, які першими надійшли на підприємство або були запущені у виробництво, тобто застосовується принцип хронології [35].

Запаси господарюючого суб'єкта – це активи. Критерії, що вирізняють їх поміж інших активів відображено на рисунку 1.4.

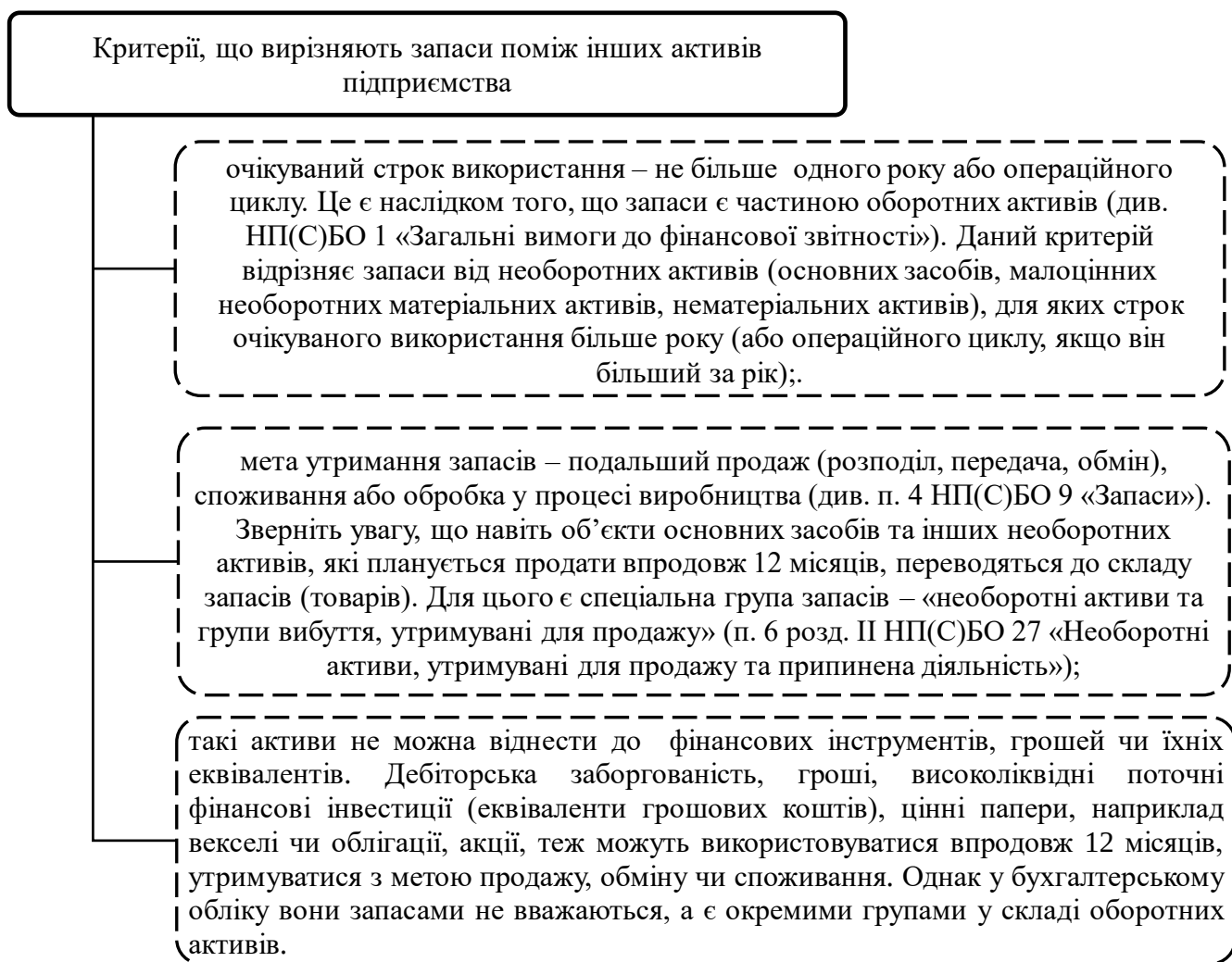


Рисунок 1.4 – Критерії, що вирізняють запаси поміж інших активів підприємства

Джерело: сформовано автором

Враховуючи тематику нашого дослідження та обране в якості базового акціонерне товариство, нами було проаналізовано підходи до здійснення оцінки наявних запасів, при їх надходженні та вибутті за міжнародними стандартами (МСФЗ, МСБО) (рисунок 1.5).

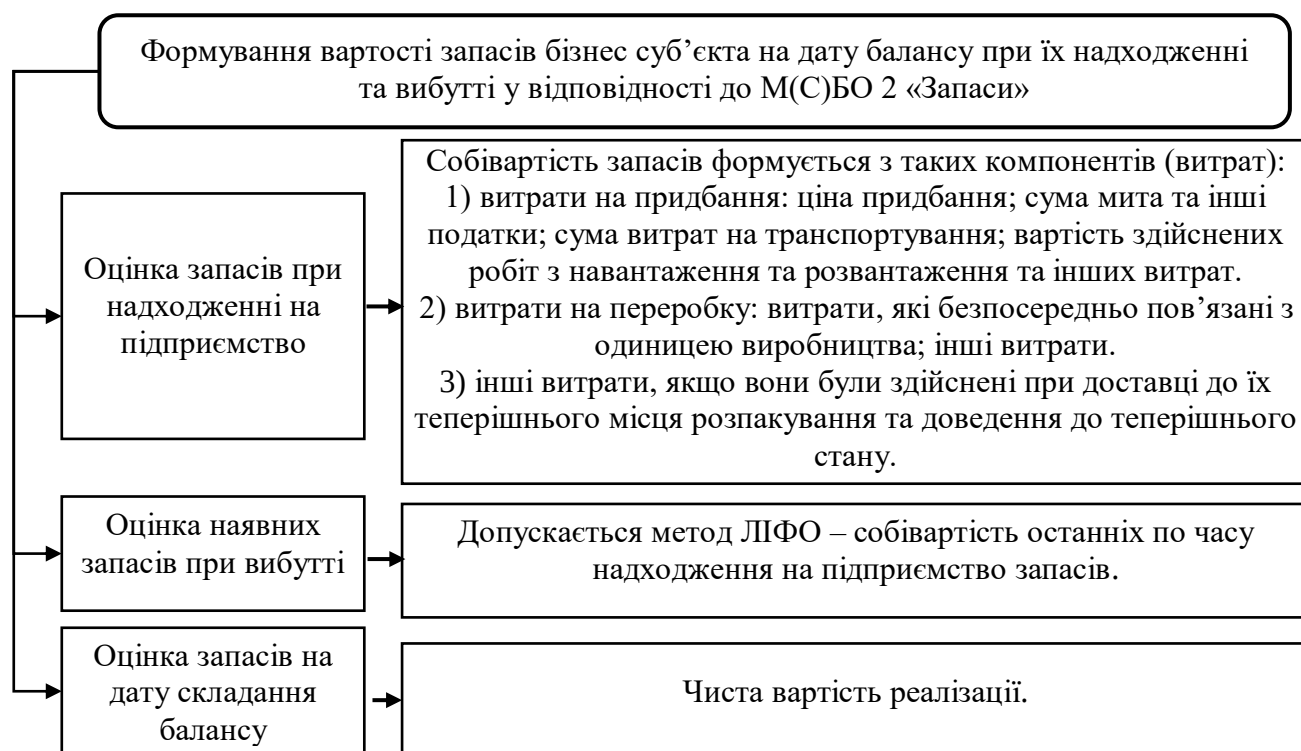


Рисунок 1.5 – Формування вартості запасів бізнес суб'єкта на дату балансу при їх надходженні та вибутті у відповідності до М(С)БО 2 «Запаси»

Джерело: сформовано автором

Основними первинними документами, які застосовуються для оприбуткування та видачі запасів, являються накладні, акти, ордери, картки тощо. На малих підприємствах запаси зазвичай зберігаються у цехах, підсобних приміщеннях майстернях або гаражах. Великі підприємства, як правило, використовують склади, за які відповідають матеріально відповідальні особи.

Ми поділяємо позицію значної кількості науковців, які досліджують питання оптимізації використання виробничих запасів, що облік їх використання та оцінки вимагає перегляду та вдосконалення. У зв'язку з цим нами запропоновано напрями вдосконалення обліку виробничих запасів: удосконалення документації, обліку, контролю, аналізу, розгляд їх суті та класифікації; контролю щодо переміщення запасів; імплементація бухгалтерських інформаційних систем.

Запропонована структура векторів вдосконалення обліку запасів може стати ключовою передумовою для ефективного провадження виробничого процесу. Для підвищення ефективності ресурсного забезпечення доцільно імплементувати

уніфіковані типові форми документів, забезпечити чіткий порядок приймання, видачі та зберігання закріплених виробничих запасів.

На підприємстві варто активніше впроваджувати сучасні адаптовані комп'ютерні технології в процес ведення бухгалтерського обліку. Автоматизація облікових процесів позитивно впливає на діяльність бухгалтерії, дозволяючи одній особі виконувати кілька функцій одночасно. Наприклад, бухгалтер може не лише скласти касові ордери, але й вносити дані до облікових реєстрів. Таким чином, автоматизація інформаційної системи значно прискорює процедуру ведення бухгалтерського обліку.

Застосування автоматизованої інформаційної системи дозволяє суттєво оптимізувати обробку бухгалтерських операцій. Основні можливості бухгалтерських програм відображено на рисунку 1.6:

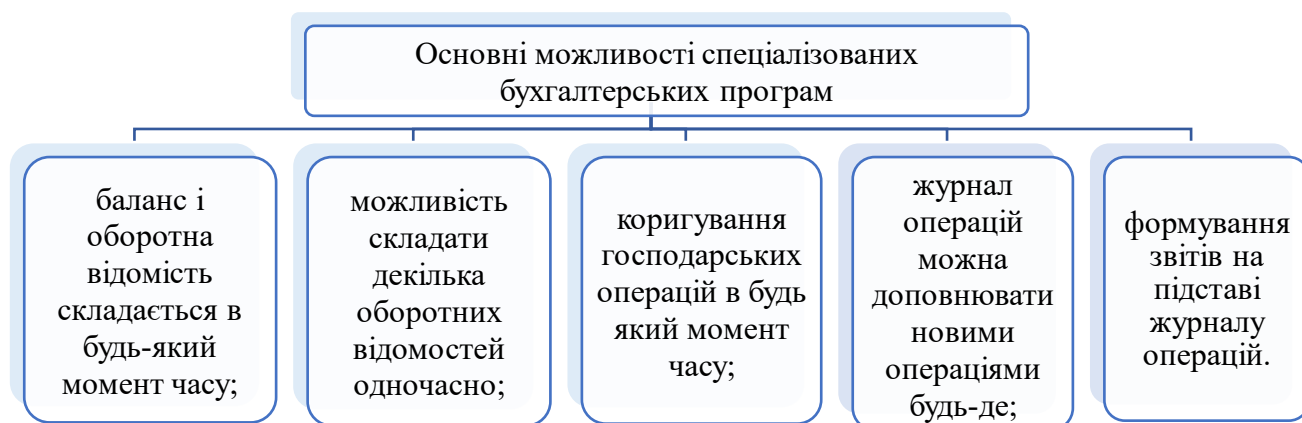


Рисунок 1.6 – Основні можливості спеціалізованих бухгалтерських програм
Джерело: узагальнено автором

Внесення змін до інформації на будь-якому робочому місці автоматично стає доступним для всіх користувачів системи. Така організація вимагає суворого дотримання дисципліни з боку користувачів та високого рівня кваліфікації всіх співробітників, які працюють із загальною базою даних [35].

Запаси є однією з ключових складових оборотних активів будь-якого підприємства, зокрема акціонерного товариства (АТ). Їх правильне облікове відображення та проведення аудиту забезпечують достовірність фінансової

звітності й ефективність управління ресурсами. Теоретичні й методичні аспекти обліку та аудиту запасів є основою для побудови дієвих систем внутрішнього контролю та організації управлінської діяльності підприємства.

Згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 9 «Запаси», запаси включають матеріали, сировину, готову продукцію, товари та інші ресурси, які призначені для використання у виробництві, продажу або обслуговуванні. Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), зокрема IAS 2 «Inventories», запаси визнаються активами, якщо вони контролюються підприємством і очікується, що в майбутньому вони принесуть економічні вигоди. Методика облікового відображення запасів у АТ базується на таких принципах:

1. Ідентифікація запасів: поділ на категорії залежно від їх призначення (виробничі запаси, готова продукція, товари для перепродажу тощо).

2. Оцінка запасів: на етапі надходження вони оцінюються за первісною вартістю, яка включає всі витрати, пов'язані з придбанням або виробництвом.

3. Вибуття запасів: у процесі реалізації чи виробничого використання оцінка здійснюється одним із методів — ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, нормативних затрат або ціни продажу.

4. Документальне забезпечення: кожна операція з руху запасів супроводжується первинними документами, що відображають їх кількісні та вартісні характеристики.

Організація обліку запасів в АТ має бути побудована так, щоб забезпечувати своєчасне надання достовірної інформації для формування фінансової, управлінської та податкової звітності.

Реалізація методики обліку запасів включає кілька етапів:

1. Облік надходження запасів: здійснюється на підставі таких документів, як накладні, акти приймання, рахунки-фактури тощо. Запаси оприбутковуються на баланс за їх фактичною вартістю.

2. Облік зберігання запасів: забезпечується через контроль за їх розміщенням, зберіганням та обліком у розрізі складів. Використання автоматизованих систем дозволяє ефективно вести складський облік.

3. Облік вибуття запасів: залежить від характеру операцій (реалізація, передача у виробництво, списання тощо). Вибір методу оцінки вибуття запасів впливає на величину собівартості реалізованої продукції та фінансовий результат.

4. Інвентаризація запасів: проводиться для перевірки фактичної наявності ресурсів та їх відповідності даним обліку. Результати інвентаризації відображаються у відповідних регістрах.

Аудит запасів є важливою складовою контролю діяльності акціонерного товариства. Основна мета аудиту — підтвердити достовірність даних, відображених у фінансовій звітності, та оцінити ефективність управління запасами.

Завдання аудитора:

1. Перевірити правильність визнання запасів як активів у бухгалтерському обліку.

2. Оцінити методи оцінки запасів, які застосовує підприємство, на відповідність стандартам.

3. Перевірити відповідність даних обліку фактичній наявності запасів через вибіркову інвентаризацію.

4. Оцінити ефективність внутрішнього контролю за операціями із запасами.

Аудиторські процедури:

1. Огляд облікової політики: аудитори перевіряють відповідність облікової політики щодо запасів вимогам стандартів.

2. Аналіз документального забезпечення: здійснюється перевірка первинних документів, таких як накладні, акти списання, інвентаризаційні відомості тощо.

3. Фізична перевірка: аудитори відвідують склади для оцінки фактичної наявності запасів.

4. Аналітичні процедури: проводиться порівняння фінансових показників щодо запасів між звітними періодами, аналізуються тенденції змін.

Ефективність облікової системи запасів безпосередньо впливає на якість аудиторської перевірки. Точність та повнота облікових даних знижують ризик викривлення фінансової звітності. У свою чергу, аудит дозволяє виявляти слабкі місця в організації обліку та надавати рекомендації щодо їх усунення.

Результати аудиту запасів є важливими для:

- прийняття управлінських рішень щодо оптимізації запасів;
- планування закупівельної та виробничої діяльності;
- складання фінансової звітності, яка відповідає вимогам прозорості та достовірності.

Облік і аудит запасів є взаємопов'язаними процесами, які сприяють забезпеченню ефективного управління ресурсами акціонерного товариства. Дотримання нормативних вимог, використання сучасних інформаційних систем обліку, а також проведення регулярного аудиту створюють умови для підвищення конкурентоспроможності підприємства та його фінансової стабільності. Застосування належних методик облікового відображення та аудиторських процедур дозволяє забезпечити прозорість і надійність даних про запаси, що є важливим чинником успішної діяльності акціонерного товариства.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА АУДИТУ ЗАПАСІВ У АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

2.1 Характеристика фінансово-економічної діяльності акціонерного товариства

Приватне акціонерне товариство «ТЕХНОЛОГІЯ» створено згідно рішення Загальних зборів фактичних засновників 30.09.2004р. шляхом реорганізації ТОВ «ТЕХНОЛОГІЯ»), яке було зареєстровано рішенням виконкому СМР народних депутатів від 17.03.1992р. та повторно перереєстроване Відділом державної реєстрації СПД Сумської міської ради за 04.04.2002р. Скорочена назва Товариства згідно з діючим Статутом — АТ «ТЕХНОЛОГІЯ». Україна являється країною, де було здійснено реєстрацію. Юридична адреса: 40020, м. Суми, проспект Перемоги, 147-А. Основна спеціалізація досліджуваного товариства — виробництво пакувальних матеріалів.

Розглянемо економічні умови, операційне середовище та ризики за умов яких, провадить власну діяльність базове товариство.

Діяльність Товариства здійснюється на території України, де економіка та фінансові ринки мають характеристики ринку, що розвивається. Політична та економічна ситуація в Україні протягом останніх років залишається нестабільною. 24.02.2022р. російська федерація розпочала військове повномасштабне вторгнення в Україну, що спричинило численні людські втрати, переміщення населення, руйнування інфраструктури та порушення економічної діяльності.

Товариство веде власну діяльність у північно-східних і західних регіонах України, які станом на дату затвердження цього пакету фінансової звітності не зазнали прямого впливу бойових дій, що дозволяє Товариству продовжувати операційну діяльність. Керівництво Товариства провело аналіз різних сценаріїв, враховуючи несприятливі, але ймовірні варіанти розвитку подій, пов'язані з

наслідками військового вторгнення, і дійшло висновку, що господарюючий суб'єкт має можливість зберігати безперервність діяльності. Фінансова звітність сформована з дотриманням та на основі принципу безперервності діяльності, не містить коригувань, які могли б знадобитися у випадку, якщо бізнес суб'єкт не зможе продовжувати свою діяльність.

Основні види продукції досліджуваного акціонерного товариства та країни для її експорту відображено на рисунку 2.1.

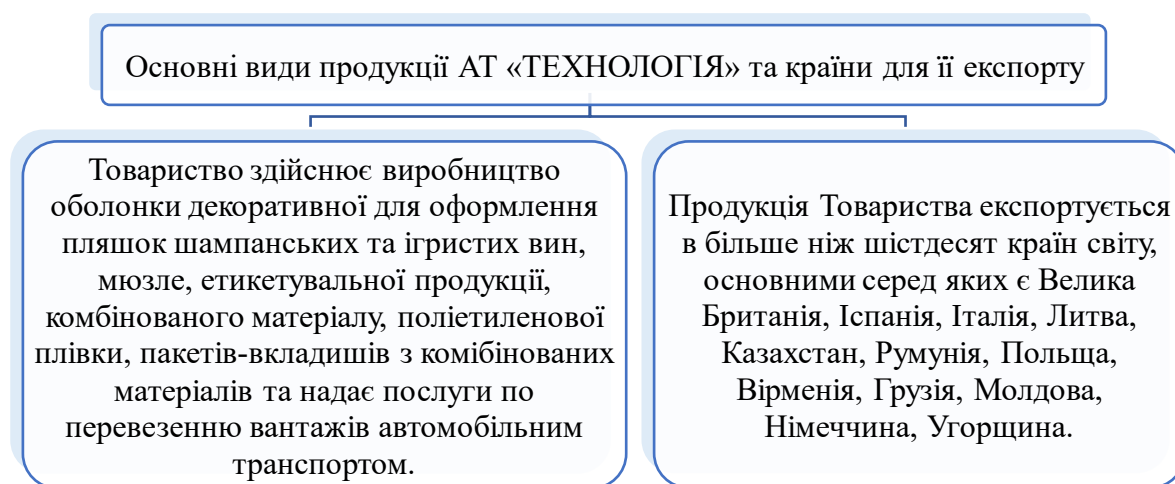


Рисунок 2.1 –Продукція досліджуваного акціонерного товариства та країни для її експорту

Джерело: узагальнено автором

Інформація щодо обсягів виробництва, середніх реалізаційних цін, виручки, експорту, частки експорту в загальному обсязі продажів, перспективності випуску окремих товарів, ключових клієнтів, каналів збуту, методів продажу, джерел сировини, її доступності та цінової динаміки, а також стану розвитку галузі, конкуренції, кількості постачальників основної сировини належить до комерційної таємниці відповідно до законодавства.

На підприємстві впроваджено міжнародні стандарти, що стосуються систем управління якістю, екологічного впливу, здоров'я та безпеки. Це підтверджується сертифікацією незалежними організаціями. Наприклад, у 2022 році базовий господарюючий суб'єкт отримав сертифікат якості BRCGS на виробництво

пакетів-вкладишів і закупорювальних засобів для систем Bag-in-box та Super Pouch, які застосовуються в харчовій, фармацевтичній, косметичній та інших галузях. За результатами незалежного аудиту Bureau Veritas, акціонерне товариство отримало найвищий рейтинг AA за стандартом BRC Global Standard for Packaging Materials у виробництві гнучкої упаковки. Діяльність базового підприємства провадиться переважно на території України, що впливає на його бізнес через особливості економіки та фінансових ринків. Ключовим фактором, який вплинув на стан економічної ситуацію в Україні у 2022-2023 роках, являється військова агресія російської федерації. Досліджуване товариство стикається з кредитним, ліквідним та ринковим ризиками. Для їх мінімізації воно здійснює диверсифікацію продуктового портфеля, збільшує частку експорту та досліджує нові ринки збуту, а також поступово розширює виробничі потужності.

У власності АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» знаходяться основні засоби, які повністю задовольняють виробничі потреби. Орендовані об'єкти включають земельні ділянки, будівлі, транспортні засоби та техніку. Термін корисного використання обладнання становить 2–5 років, наявних транспортних засобів — 5 років, інших ОЗ — 4–12 років. Усі виробничі процеси проводяться в межах затверджених лімітів і дозволів.

Попри ризики та виклики, пов'язані з військовою агресією, керівництво очікує подальшого розвитку фінансово-господарського потенціалу АТ «ТЕХНОЛОГІЯ». Основними напрямками для зростання виступають вдосконалення продукції, підвищення її якості та забезпечення найвищих стандартів безпеки харчових продуктів. У 2023-2024 роках стратегія досліджуваного акціонерного товариства спрямована на адаптацію до воєнних умов, розширення виробничих потужностей через релокацію в інші українські регіони та сприяння зростанню експортного потенціалу.

Інформація щодо органів управління досліджуваного акціонерного товариства, їх структури та персонального складу представників знайшла відображення на рисунку 2.2



Рисунок 2.2 – Інформація щодо органів управління АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Джерело: сформовано автором

З врахуванням надзвичайних умов для функціонування, дії на території України військового стану, базове акціонерне товариство намагається якісно провадити виробничий процес, здійснювати своєчасну сплату у повному обсязі податків, інших обов'язкових відрахувань пов'язаних з ними, дотримуватись чинних норм трудового законодавства, передбачених за таких умов правил та норм охорони праці, техніки безпеки тощо. Проведене дослідження показників діяльності акціонерного товариства «ТЕХНОЛОГІЯ» вибудовано на фактичних показниках, затверджених відповідним чином та перевіреніх незалежними аудиторами форм фінансової звітності, які представлені у додатку А до даної кваліфікаційної роботи, знайшло відображення у таблиці 2.1

Таблиця 2.1 – Склад та фактично сформована структура активів АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Досліджувані показники	2020 р		2021 р.		2022 р.		Відх. +, - 2022 року від 2020 року, тис. грн.
	Сума у балансі, тис. грн.	Питома вага, %	Сума у балансі, тис. грн.	Питома вага, %	Сума у балансі, тис. грн.	Питома вага, %	
Розмір нематеріальних активів	625	0,03	2343	0,09	2187	0,07	+1562
Розмір незавершених капітальних інвестицій	36048	1,65	16619	0,06	63694	2,15	+27646
Вартість основних засобів	739324	33,88	738393	26,85	559822	18,89	-179502
Розмір довгострокових фінансових інвестицій, які обліковуються за методом участі в капіталі інших бізнес суб'єктів	593045	27,18	777605	28,26	695974	23,48	+102929
Розмір інших фінансових інвестицій	4	0,01	4	0,01	4	0,01	-
Розмір довгострокової дебіторської заборгованості	1445	0,06	2985	0,11	27306	0,92	+25861
Розмір відстрочених податкових активів	2923	0,13	3476	0,13	19873	0,67	+16950
Розмір інших необоротних активів	35385	1,62	23302	0,85	75063	2,53	+39678
Загальна вартість всіх необоротних активів	1408799	64,57	1564727	56,89	1443923	48,72	+35124
Вартість запасів	219738	10,07	369881	13,45	478572	16,15	+258834
Розмір дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	518534	23,76	692235	25,17	663611	22,39	+145077
Розмір дебіторської заборгованості за виданими авансами	1066	0,05	9348	0,34	60445	2,04	+59379
Розмір дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	4784	0,22	27622	1,00	47281	1,59	+42497
Розмір іншої поточної дебіторської заборгованості	1722	0,08	8617	0,31	146927	4,96	+145205
Розмір грошових коштів та їх еквівалентів	26863	1,23	75064	2,73	88557	2,98	+61694
Розмір витрат майбутніх періодів	526	0,02	444	0,02	771	0,03	+245
Розмір інших оборотних активів	249	0,01	2324	0,09	3625	0,12	+3376
Загальна вартість оборотних активів	773482	35,44	1185535	43,11	1489789	50,26	+716307
Вартість необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	30290,	1,02	+30290
Загальна вартість активів	2182281	100	2750262	100	2964002	100	+781721

Джерело: сформовано автором на підставі показників фінансової звітності досліджуваного акціонерного товариства

Проведений аналіз фінансових показників, представлених у таблиці 2.1, дає підстави зазначити, що вартість нематеріальних активів, в межах досліджуваного періоду збільшились на 1562 тис. грн (порівняно з 2020 роком). Питома вага у балансі зросла з 0,03% до 0,07%, що свідчить про поступове розширення інвестицій у нематеріальні ресурси, інноваційні розробки або інтелектуальну власність. Незавершені капітальні інвестиції у 2022 році порівняно з 2020 роком зазнали значного зростання на 27646 тис. грн. Питома вага збільшилася з 1,65% до 2,15%. Це вказує на розширення будівництва або інші довгострокові інвестиційні проекти. Вартість основних засобів зазнала зниження на -179502 тис. грн. у 2022 році порівняно з 2020 роком, питома вага скоротилася з 33,88% до 18,89%, що вказує на скорочення активів або їх знецінення, що виступає наслідком продажу, амортизації чи переоцінки. По довгостроковим фінансовим інвестиціям спостерігаємо зростання на +102929 тис. грн. у 2022 році. Питома вага залишилася стабільною, проте спостерігаємо несуттєве зменшення до 23,48%. Довгострокова дебіторська заборгованість у 2022 році зросла на +25861 тис. грн. порівняно з 2020 роком, питома вага досягла 0,92%, що дає підстави констатувати збільшення довгострокових розрахунків із контрагентами. Аналогічну ситуацію спостерігаємо з відстроченими податковими активами: збільшення на +16950 тис. грн., зростання питомої ваги до 0,67%. Це пов'язано зі зростанням тимчасових різниць у податковому обліку. По іншим необоротним активам відбулось значне зростання на +39678 тис. грн., питома вага підвищилася до 2,53%, що вказує на збільшення різноманітних довгострокових активів досліджуваного акціонерного товариства.

Вартість наявних запасів базового бізнес суб'єкта, в межах досліджуваного періоду, зросла на +258834 тис. грн, питома частка в структурі активів товариства збільшилася до 16,15%. Даний факт свідчить про зростання матеріальних запасів для виробництва та наявної готової продукції. Дослідивши поточну дебіторську заборгованість, можемо констатувати її значне збільшення за всіма категоріями: за товари (+145077 тис. грн), за авансами (+59379 тис. грн), з бюджетом (+42497 тис. грн), інша (+145205 тис. грн). Грошові кошти та їх еквіваленти у 2022 році у

порівнянні з 2020 роком зросли на 61694 тис. грн, відповідно, питома вага підвищилася до 2,98%, що свідчить про поліпшення ліквідності.

Загальна вартість активів, в межах періоду дослідження, зазнала суттєвого зростання на 781721 тис. грн (зростання на 35,82%). Даний факт пояснюється значним збільшенням оборотних активів (+716307 тис. грн), що свідчить про підвищення ефективності роботи досліджуємої компанії.

АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» демонструє загальне зростання активів, переважно за рахунок оборотних активів, таких як запаси та дебіторська заборгованість. Зниження вартості основних засобів може бути пов'язане з амортизацією чи продажем. Загальне збільшення активів і покращення ліквідності вказують на зміцнення фінансового стану підприємства, незважаючи на виклики.

Далі, в ході нашого дослідження, розглянемо склад та фактично сформовану структуру окремих компонент пасиву досліджуваного акціонерного товариства (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Склад та фактично сформована структура пасивів АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Досліджувані показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відх. +, - 2022 року. від 2020 року, тис. грн.
	Сума у балансі, тис. грн.	Питома вага, %	Сума у балансі, тис. грн.	Питома вага, %	Сума у балансі, тис. грн..	Питома вага, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
Розмір зареєстрованого капіталу	9600	0,44	9600	0,35	9600	0,32	-
Розмір додаткового капіталу	32774	1,50	32774	1,19	32774	1,11	-
Розмір резервного капіталу	2400	0,11	2400	0,09	2400	0,08	-
Сума нерозподіленого прибутку	1538287	70,49	1865241	67,82	2216682	74,79	+678395
Загальна вартість власного капіталу	1583061	72,54	1910015	69,45	2261456	76,30	+678395
Сума довгострокових банківських кредитів	65630	3,01	63995	2,33	31567	1,07	-34063
Розмір інших довгострокових зобов'язань	69597	3,19	117543	4,27	108614	3,66	+39017
Загальна вартість довгострокових зобов'язань	135227	6,20	181538	6,60	140181	4,73	-4954
Сума короткострокових банківських кредитів	97900	4,49	234652	8,53	246313	8,31	+148413
Розмір поточної кредиторської заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями	117885	5,40	39256	1,43	98393	3,32	-19492
Розмір поточної кредиторської заборгованості за товари (роботи, послуги)	138239	6,34	286144	10,40	119139	4,02	-19100
Розмір поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	17123	0,78	13262	0,48	27000	0,91	+9877

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Розмір поточної кредиторської заборгованості зі страхування	1540	0,07	2261	0,08	2285	0,08	+745
Розмір поточної кредиторської заборгованості з оплати праці	15907	0,73	19491	0,71	8651	0,29	-7256
Розмір поточної кредиторської заборгованості за авансами одержаними	8345	0,38	7296	0,27	7683	0,26	-662
Розмір поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з учасниками		-	28050	1,02	-	-	
Розмір поточних забезпечень	13946	0,64	17068	0,62	36453	1,23	+22507
Розмір інших поточних зобов'язань	53108	2,43	11229	0,41	16448	0,55	-36660
Загальна вартість поточних зобов'язань і забезпечень	463993	21,26	658709	23,95	562365	18,97	+98372
Загальна вартість пасивів	2182281	100	2750262	100	2964002	100	+781721

Джерело: сформовано автором на підставі показників фінансової звітності досліджуваного акціонерного товариства

Розмір зареєстрованого, додаткового та резервного капіталу АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» залишився незмінним протягом аналізованого періоду. Зареєстрований капітал становить 9600 тис. грн, що відповідає 0,32% загальних пасивів у 2022 році. Резервний капітал стабільний — 2400 тис. грн (0,08% від загальної суми пасивів у 2022 році). Сума нерозподіленого прибутку значно зросла на 678395 тис. грн (+44,08%), досягнувши 2216682 тис. грн у 2022 році. Це свідчить про стабільне накопичення прибутку. Загальний власний капітал збільшився на 678395 тис. грн (+42,85%) та становить 76,30% від загальної вартості пасивів у 2022 році (найвищий показник за три роки).

Далі розглянемо довгострокові зобов'язання. Сума довгострокових банківських кредитів зменшилася на 34063 тис. грн (-51,89%), досягнувши 31567 тис. грн у 2022 році. Це позитивно впливає на боргове навантаження. Інші довгострокові зобов'язання збільшилися на 39017 тис. грн (+56,05%), що свідчить про використання альтернативних джерел довгострокового фінансування. Загальна сума довгострокових зобов'язань зменшилася на 4954 тис. грн (-3,66%) та становить 140181 тис. грн у 2022 році (4,73% від загальної вартості пасивів).

Наступним пунктом нашого дослідження виступають поточні зобов'язання та забезпечення. Короткострокові банківські кредити значно зросли на 148413 тис. грн (+151,63%), досягнувши 246313 тис. грн у 2022 році. Це свідчить про

залежність підприємства від короткострокового фінансування. Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями зменшилася на 19492 тис. грн (-16,54%). Кредиторська заборгованість за придбані товари, роботи, послуги зменшилася на 19100 тис. грн (-13,82%), що вказує на зниження поточного боргу. Кредиторська заборгованість щодо розрахунків з бюджетом зросла на 9877 тис. грн (+57,69%), досягнувши 27000 тис. грн у 2022 році. Інші поточні зобов'язання зменшилися на 36660 тис. грн (-69,02%), що свідчить про покращення структури зобов'язань. Загальна сума поточних зобов'язань і забезпечень зросла на 98372 тис. грн (+21,21%) до 562365 тис. грн у 2022 році (18,97% від загальної суми пасивів).

Розглянемо структуру пасивів, що сформувалась в досліджуваному товаристві. У 2022 році власний капітал займає найбільшу частку в структурі пасивів — 76,30%, що свідчить про фінансову стійкість базового підприємства. Частка довгострокових зобов'язань зменшилася до 4,73%, тоді як частка поточних зобов'язань і забезпечень зменшилася до 18,97%.

Узагальнимо основні тенденції щодо наявних пасивів АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»: зростання власного капіталу на фоні накопичення нерозподіленого прибутку; зменшення довгострокових зобов'язань, що знижує боргове навантаження; залежність від короткострокового фінансування, зокрема зростання короткострокових кредитів, що може свідчити про потребу у додатковій ліквідності; покращення структури поточних зобов'язань за рахунок зменшення кредиторської заборгованості.

В якості можливих рекомендацій на перспективу, можемо запропонувати: оптимізувати боргове фінансування, зменшуючи частку короткострокових кредитів через залучення довгострокового капіталу; посилити управління кредиторською заборгованістю з бюджетом, щоб уникнути додаткових витрат через штрафи або пені; використати зростання нерозподіленого прибутку для інвестування в розвиток підприємства чи диверсифікацію джерел доходу; підтримувати високу частку власного капіталу, що забезпечує фінансову стабільність досліджуваного акціонерного товариства.

Окремо хочемо зазначити, що компанія демонструє ефективне управління капіталом, забезпечуючи зростання нерозподіленого прибутку та зменшення фінансових ризиків.

Вагомою компонентою аналізу функціонування окремого бізнес суб'єкта є дослідження динаміки змін у відповідних фінансових показниках, які мають відповідати класифікації, що знайшла застосування у бухгалтерському обліку. Основні фінансові індикатори, що характеризують діяльності АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» наведено у таблиці 2.3).

Таблиця 2.3 – Основні фінансові показники діяльності АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Досліджувані показники	Сума за 2020 р., тис. грн.	Сума за 2021 р., тис. грн.	Сума за 2022 р., тис. грн.	Відх. (+/-) 2022 року від 2020 року
Фактичний розмір чистого доходу від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг)	1576759	2156914	2071147	+494388
Фактичний розмір собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1168075	1655058	1396973	+228898
Фактичний розмір валового прибутку	408684	501856	674174	+265490
Фактичний розмір інших операційних доходів	19018	13570	183978	+164960
Фактичний розмір адміністративних витрат	46825	51520	39148	-7677
Фактичний розмір витрати на збут	110197	150488	176456	+66259
Фактичний розмір інших операційних витрат	22626	33362	112399	+89773
Фактичний розмір доходу від участі в капіталі	162628	180418	-	-162628
Фактичний розмір інших доходів	12425	17554	13422	+997
Фактичний розмір фінансових витрат	22219	37274	60900	+38681
Фактичний розмір втрат від участі в капіталі	919	-	9625	+8706
Фактичний розмір інших витрат	40692	393	42174	+1482
Фактичний розмір витрат (доходу) з податку на прибуток	35944	47015	79431	+43487
Фактична сума чистого фінансового результату: прибуток	323333	393346	351441	+28108

Джерело: сформовано автором на підставі показників фінансової звітності досліджуваного акціонерного товариства

Детальний аналіз фінансових показників діяльності компанії розпочнемо з отриманих доходів. Чистий дохід від реалізації продукції зріс на 494388 тис. грн (+31,34%) за період 2020–2022 рр. Максимального значення дохід досяг у 2021 році (2156914 тис. грн), а у 2022 році спостерігалось незначне зменшення до 2071147 тис. грн (-3,97% від 2021 року). Інші операційні доходи зросли значно — на +164960 тис. грн (+867,73%), досягнувши 183978 тис. грн у 2022 році.

Наступною компонентою аналізу виступають витрати компанії. Собівартість реалізованої продукції збільшилася на 228898 тис. грн (+19,60%) за три роки,

досягнувши 1396973 тис. грн у 2022 році. Проте темпи зростання собівартості значно нижчі за темпи зростання доходів, що позитивно впливає на валовий прибуток. Адміністративні витрати скоротилися на 7677 тис. грн (-16,39%), до 39148 тис. грн, що є позитивним показником з точки зору оптимізації витрат. Витрати на збут зросли на 66259 тис. грн (+60,15%), досягнувши 176456 тис. грн у 2022 році. Це свідчить про активізацію збутової діяльності, що пов'язано зі збільшенням обсягів продажів або витрат на маркетинг. Інші операційні витрати збільшилися на 89773 тис. грн (+396,76%), досягнувши 112399 тис. грн у 2022 році. Фінансові витрати значно зросли на 38681 тис. грн (+174,14%) до 60900 тис. грн, що може свідчити про збільшення боргового навантаження. Витрати на податок на прибуток збільшилися на 43487 тис. грн (+120,99%) та досягли 79431 тис. грн у 2022 році.

Наступною складовою аналізу виступила прибутковість базового акціонерного товариства. Валовий прибуток зріс на 265490 тис. грн (+64,95%), досягнувши 674174 тис. грн у 2022 році. Це свідчить про ефективне управління собівартістю та підвищення рентабельності операційної діяльності. Чистий прибуток за аналізований період зріс на +28108 тис. грн (+8,69%), досягнувши 351441 тис. грн у 2022 році. Однак цей приріст являється значно меншим порівняно зі зростанням доходів, що свідчить про вплив зростання витрат (особливо фінансових і збутових).

Розглянувши динаміку інших доходів і витрат можемо зазначити, що доходи від участі в капіталі скоротилися до нуля, що призвело до втрати -162628 тис. грн у порівнянні з 2020 роком. Втрати від участі в капіталі у 2022 році становили 9625 тис. грн, що є новим негативним фактором. Інші доходи зросли на 997 тис. грн (+8,02%), але залишаються несуттєвими в загальній структурі доходів. Інші витрати зросли на 1482 тис. грн (+3,64%), досягнувши 42174 тис. грн.

Дослідивши дані фінансові показники, можемо ідентифікувати певні основні тенденції: зростання чистого доходу і валового прибутку свідчить про ефективне управління виробництвом та продажами; оптимізація адміністративних витрат позитивно впливає на фінансовий результат; зростання витрат на збут та

фінансових витрат створює додаткове навантаження на прибуток; скорочення доходів від участі в капіталі та поява втрат у цій сфері знижує загальну рентабельність; відбулось збільшення податкового навантаження через зростання прибутковості.

Я якості коротких рекомендацій, можемо зазначити: оптимізувати витрати на збут, фокусуючись на підвищенні ефективності маркетингових заходів; переглянути фінансову структуру, зменшуючи боргове навантаження, щоб уникнути подальшого зростання фінансових витрат; активно працювати над поверненням доходів від участі в капіталі або компенсувати їх втрати іншими джерелами доходу; забезпечити контроль за зростанням операційних витрат, особливо в категорії «інші операційні витрати»; використати зростаючий валовий прибуток для реінвестування в розвиток виробництва та інновацій.

На підстави вище наведених показників, нами були розраховані показники рентабельності функціонування АТ «ТЕХНОЛОГІЯ», цифрове відображення яких, представлено на рисунку 2.3.

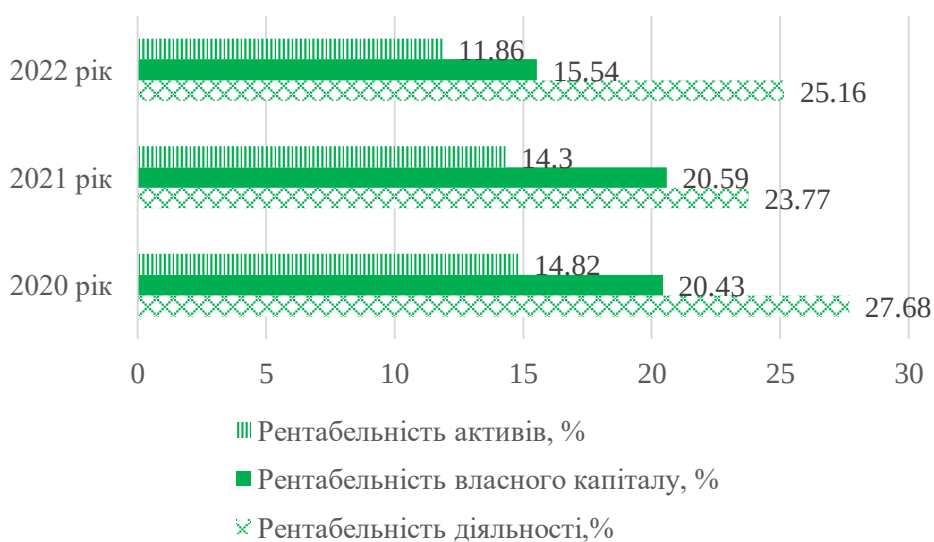


Рисунок 2.3 – Цифрове відображення показників рентабельності АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Джерело: сформовано автором на підставі показників фінансової звітності досліджуваного акціонерного товариства

У 2020 році показник рентабельності діяльності становив 27,68%, що демонструє високу ефективність використання доходів від основної діяльності для формування прибутку. У 2021 році показник знизився до 23,77%, що свідчить про зростання витрат або зменшення ефективності діяльності. У 2022 році рентабельність частково відновилася до 25,16%, але все ще не досягла рівня 2020 року.

У 2020 році рентабельність власного капіталу становила 20,43%. У 2021 році спостерігалось незначне зростання до 20,59%, що вказує на стабільність у використанні капіталу. У 2022 році показник різко знизився до 15,54%, що свідчить про зменшення прибутковості на одиницю вкладеного власного капіталу.

У 2020 році рентабельність активів становила 14,82%, демонструючи ефективне використання активів для отримання прибутку. У 2021 році показник зменшився до 14,3%, що вказує на зниження ефективності використання активів. У 2022 році рентабельність знизилася ще більше — до 11,86%, що свідчить про значне уповільнення ефективності роботи активів.

В якості висновку, можемо зазначити, що запровадження військового стану, ведення бойових дій на території України негативно вплинули на динаміку показників рентабельності в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ».

2.2 Організація бухгалтерського відображення запасів

Для облікового супроводження господарської діяльності в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» застосовується спеціалізований бухгалтерський продукт «BAS Бухгалтерія КОРП». В т.ч. для облікового відображення нашого облікового компоненту (обліку запасів) також застосовується дана бухгалтерська програма.

«BAS Бухгалтерія КОРП» — це сучасний професійний інструмент, створений для ведення бухгалтерського та податкового обліку, реєстрації податкових документів, а також підготовки та подання обов'язкової регламентованої звітності. Це рішення призначене для автоматизованого інформаційного супроводження бухгалтерського та податкового обліку в

організаціях, які здійснюють різні види комерційної діяльності: торгівля, надання послуг, виробництво тощо. Облік провадиться згідно норм чинного законодавства України. Система забезпечує ведення обліку шляхом введення документів, що відповідають первинним бухгалтерським документам. Також можливе ручне введення проводок. Для спрощення обробки однотипних операцій можна налаштувати типові операції, які легко адаптуються під потреби користувача.

«BAS Бухгалтерія КОРП» дозволяє вести облік діяльності одразу декількох організацій. Це можна робити як в окремих інформаційних базах, так і в єдиній базі з роздільним формуванням звітності. У випадку спільної діяльності кількох організацій можна використовувати загальні списки товарів, контрагентів, складів і співробітників, що спрощує облік. Враховуючи специфіку діяльності АТ «ТЕХНОЛОГІЯ», дані функціональні можливості є досить актуальними.

Облік окремих компонентів запасів (в т.ч. матеріалів, готової продукції, товарів) у «BAS Бухгалтерія КОРП» організовано відповідно до вимог діючого законодавства (в т.ч. як НП(С)БО та і МСБО (МСФЗ)) та методичних рекомендацій щодо його використання. Уможливлена підтримка методів оцінки матеріально-виробничих запасів при їх вибутті, що відображені на рисунку 2.4.

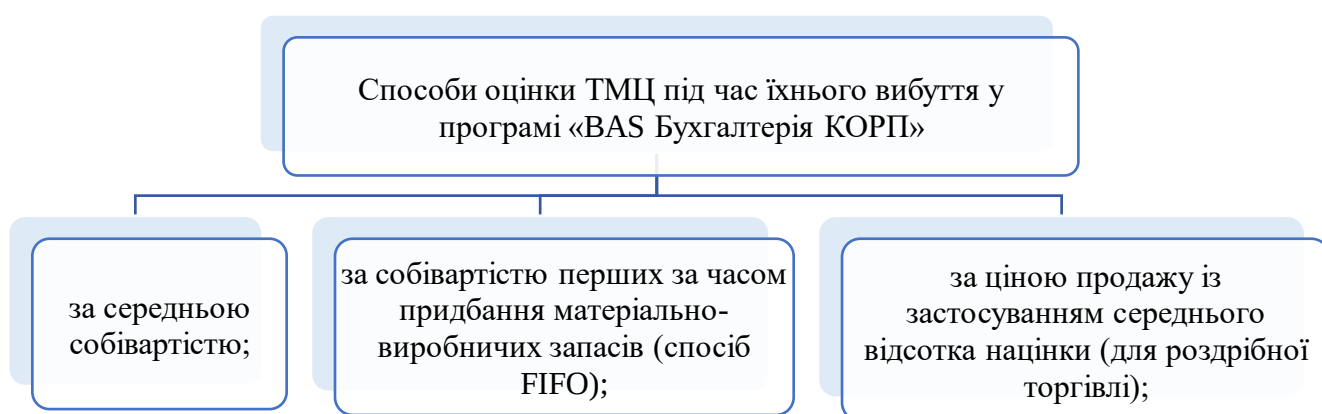


Рисунок 2.4 –Способи оцінки ТМЦ під час їхнього вибуття у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

Для підтримки методу FIFO використовується партіонний облік на рахунках матеріально-виробничих запасів. Кожна організація може самостійно вибирати відповідний спосіб оцінки.

Інтерфейс програмного продукту «BAS Бухгалтерія КОРП» спроектований з урахуванням потреб користувачів та дозволяє самостійно налаштовувати форми і журнали відповідно до індивідуальних вимог. Програма автоматизує окремі ділянки бухгалтерського обліку.

Зокрема, для обліку запасів, дана бухгалтерська програма забезпечує можливість фіксувати їх надходження за допомогою відповідних документів (надходження - рисунок 2.5 та відображати його рух рисунок 2.6).

Надходження товарів і послуг DO00-000038 від 14.11.2024 10:12:42 (Покупка, комісія)

Провести та закрити | Записати | Провести | Створити на підставі | Друк

Ще ?

Номер: DO00-000038 | Дата: 14.11.2024 10:12:42 | Вид операції: Покупка, комісія

Контрагент: УкрПостачСбут | Організація: АТ Технологія

Договір: 2024/1 | Склад: Головний склад

Документ розрахунків: | Ціна включає ПДВ. Тип ціни: Дрібногуртова

N	Номенклатура	Кількість	Од.	К.	Ціна з ПДВ	Сума з ПДВ	% ПДВ	Сума ПДВ	Всього
1	Ремінь вентилятора	10,000	шт	1,000	70,00	700,00	20%	116,67	700,00

Всього: 700,00 UAH | ПДВ (у т.ч.): 116,67 UAH

Коментар: | Відповідальний: Мальцева Олександра Борисівна

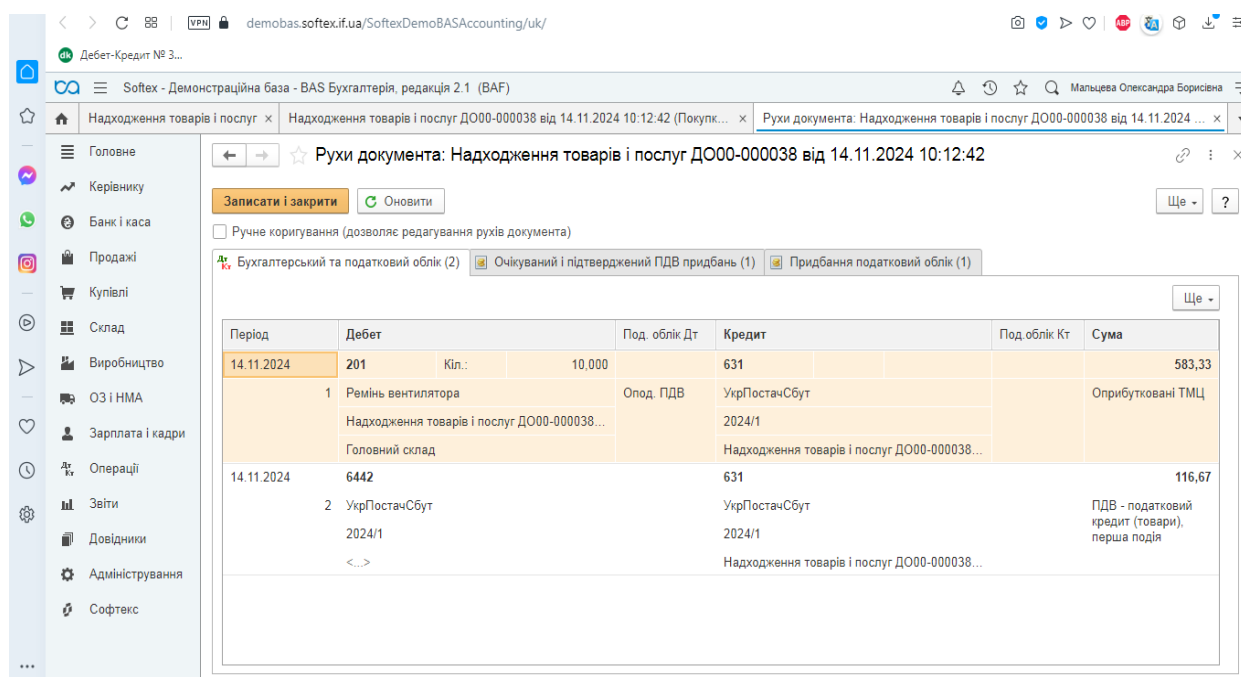
Рисунок 2.5 – Документ «Надходження товарів і послуг» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

Функція руху документа «Надходження товарів і послуг» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП» забезпечує автоматизоване відображення операцій, пов'язаних із прийманням матеріальних цінностей, послуг або робіт від постачальників. Цей документ є ключовим елементом для реєстрації надходжень у бухгалтерському та податковому обліку. Основні можливості включають: реєстрація наявних надходжень. Документ дозволяє провести фіксацію даних про постачання товарів (виробничих запасів) чи послуг із зазначенням: постачальника та його договору; переліку фактично отриманих номенклатурних позицій; кількості, вартості та суми

ПДВ (у разі потреби); складу чи іншого місця зберігання, куди відбувається прийняття матеріальних цінностей; формування бухгалтерських проведення. Автоматично відбувається формування проведення, що відображають рух запасів та послуг на рахунках бухобліку відповідно до встановлених налаштувань облікової політики. Оприбуткування запасів на склад, відображення послуг, облік ПДВ на рахунках, взаємозв'язок з наявними іншими документами. Пов'язаний із сформованими замовленнями постачальнику або договорами. Виступає підставою для створення документів оплати, повернення непотрібного запасу постачальнику, здійснення внутрішнього переміщення запасів тощо. Програма автоматично здійснює перевірку: коректності даних про залишки на складі (у випадку, коли облік здійснюється у кількісно-сумового вигляді); відповідність цін до укладених договорів; підтримка різних діючих податкових режимів.

Інформація, внесена до даного документа, застосовується для: здійснення аналізу закупівель, формування податкових декларацій та внутрішніх звітів про рух наявних запасів і понесені витрати.



Період	Дебет	Кредит	Сума
14.11.2024	201 Клп.: 10,000	631	583,33
1	Ремінь вентилятора	Опод. ПДВ	Оприбутковані ТМЦ
	Надходження товарів і послуг ДО00-000038...	УкрПостачСбут	
	Головний склад	Надходження товарів і послуг ДО00-000038...	
14.11.2024	6442	631	116,67
2	УкрПостачСбут	УкрПостачСбут	ПДВ - податковий кредит (товари), перша подія
	2024/1	2024/1	
	<..>	Надходження товарів і послуг ДО00-000038...	

Рисунок 2.6 – Документ «Рух документа: Надходження товарів і послуг» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

Функція «Рух документа: Надходження товарів і послуг» сприяє забезпеченню інтеграції всіх операцій, пов’язаних із постачанням, у діючу єдину систему, що допомагає мінімізувати помилки, спростити задіяні робочі процеси й отримати актуальні дані для підвищення ефективності управлінських рішень.

Далі даний програмний продукт дозволяє роздрукувати сформовану прибуткову накладну, приклад якої наведено на рисунку 2.7.

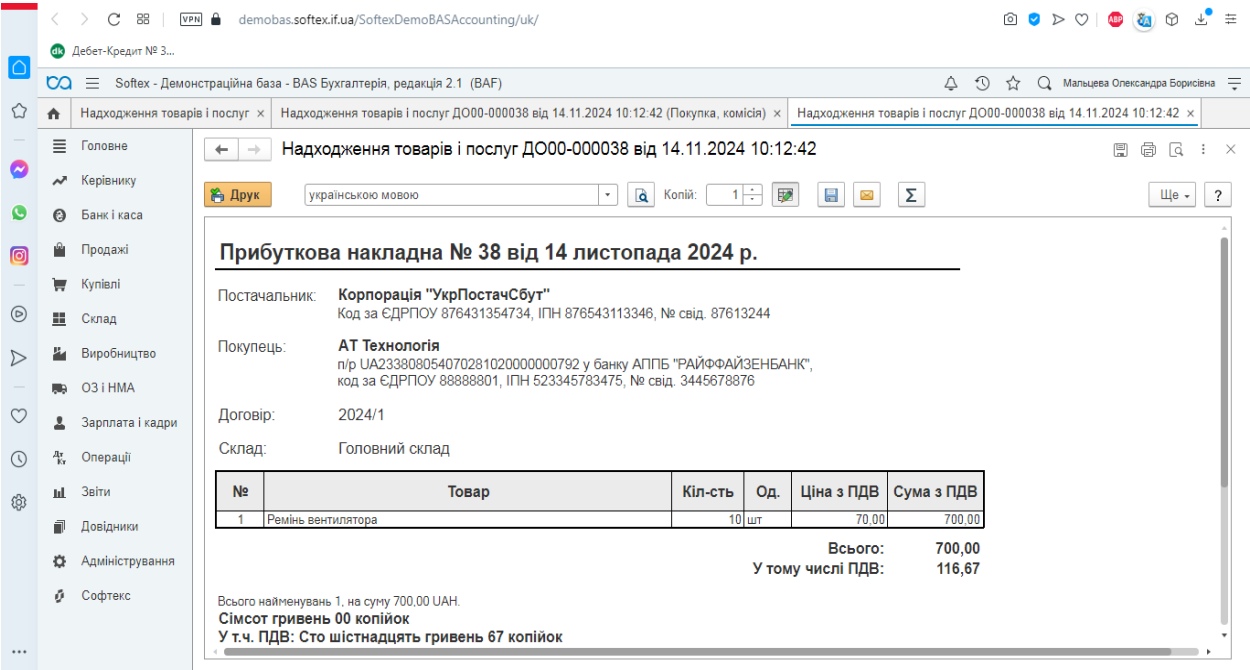


Рисунок 2.7 – Документ «Прибуткова накладна» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

Функція руху документа «Переміщення товарів» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП» дозволяє автоматизувати облік процесу переміщення ТМЦ між складами або іншими наявними місцями зберігання в межах діяльності одного підприємства. Дана функція сприяє забезпеченню точного відображення переміщень у бухгалтерському та управлінському обліку, а також дозволяє тримати під контролем залишки на складах (рисунок 2.8).

Розглянемо основні можливості. Реєстрація переміщення товарів: документ дозволяє відображати переміщення ТМЦ між складами чи місцями зберігання із

значенням складу-відправника (складу-отримувача), переміщуємої номенклатури, кількості тощо.

Скріншот інтерфейсу програми «BAS Бухгалтерія КОРП» з документом «Переміщення товарів».

Назва документа: Переміщення товарів ДООО-000002 від 30.01.2024 16:09:10 (Товари, продукція)

Номер: ДООО-000002 | Від: 30.01.2024 16:09:10 | Вид операції: Товари, продукція

Відправник: Головний склад | Організація: АТ Технологія

Одержувач: Додатковий склад

N	Номенклатура	Од.	К.	Кількість	Рахунок відправника	Рахунок одержувача	Под. призн. (ПДВ)
1	Лак д...	кг	1,000	2,500	201	201	Опод. ПДВ
2	Лоза ...	шт	1,000	1,000,000	201	201	Опод. ПДВ
3	Скоб...	шт	1,000	2,825,000	201	201	Опод. ПДВ

Відповідальний: Абдулов Юрій Володимирович

Рисунок 2.8 – Документ «Переміщення товарів» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

Даний документ автоматично формує потрібні бухгалтерські записи згідно діючої облікової політики досліджуваного товариства: Перед здійсненням проведення документа система перевіряє наявність потрібної кількості ТМЦ на складі-відправнику. Документ «Переміщення товарів» може виступати основою для: документів інвентаризації, Актів прийому-передачі МЦ, формування звітності. Функція «Переміщення товарів» у «BAS Бухгалтерія КОРП» виступає зручним інструментом для господарських товариств, які активно працюють із значною кількістю складських операцій.

Крім здійснення обліку надходження, даний програмний продукт надає відповідні інструменти для документального оформлення процесу вибуття запасів (у тому числі МШП) за допомогою документу «Списання товарів» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП».

«BAS Бухгалтерія КОРП» також передбачає можливість автоматизації інвентаризації: дані інвентаризації проходять звірку із записами в обліку, на підставі чого можна виявляти надлишки чи списувати нестачі. Для кожного складу призначається МВО, а історія змін відповідальних осіб зберігається. Інвентаризація може проводитися як за складом, так і за МВО.

Функція руху документа «Інвентаризація товарів на складі» у програмі "«BAS Бухгалтерія КОРП» має призначення для автоматизації процесу перевірки відповідності фактичної наявності ТМЦ із даними обліку на складі. Це значучий інструмент для контролю та коригування фактичних складських залишків (рисунок 2.9).

Рисунок 2.9 – Документ «Інвентаризація товарів на складі» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Рисунок 2.9 – Документ «Інвентаризація товарів на складі» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

Процес роботи з документом «Інвентаризація товарів на складі» містить такі можливості:

- ✓ Створення документа (вибір складу для здійснення інвентаризації, визначення МВО, створення списку номенклатури для перевірки);
- ✓ Внесення фактичних даних (фіксація фактично наявної кількості ТМЦ за

підсумками перевірки);

- ✓ Порівняння та аналіз (автоматична перевірка можливих розбіжностей між фактичними та обліковими даними)
- ✓ Процес формування відповідних коригуючих документів (документ списання для нестач або документ на оприбуткування виявлених лишків);
- ✓ Завершення інвентаризації (затвердження отриманих результатів, збереження історії здійснених змін і рухів ТМЦ).

Розглянута програмна функція являється ключовим інструментом для базового товариства, при забезпеченні контролю за збереженням власних ТМЦ.

Програма «BAS Бухгалтерія КОРП» пропонує набір стандартних звітів для аналізу залишків, оборотів рахунків і проводок у різних розрізах. До них належать: оборотно-сальдова відомість (рисунок 2.10); шахова відомість; картка рахунку (рисунок 2.11); аналіз рахунків і субконто (рисунок 2.12); головна книга та інші (рисунок 2.13) та інші.

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 201

Рахунок Податк. призн. Номенклатура	Показ- ники	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
		Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
Дошка	Клп.			56 401.500	8 773.900	47 627.600	
Б/О				9 390.00	7 360.20	2 029.80	
Заготівля для полозів	Б/О			481.000	408.900	72.100	
Клп.				9 100.00	7 880.00	1 300.00	
Лак декоративний	Б/О			70 000	60 000	10 000	
Клп.				1 875.00	1 650.00	225.00	
Б/О				62 500	55 000	7 500	
Лоза верби пруткоподібної	Б/О			12 660.00	942.00	11 718.00	
Клп.				42 000.000	3 140.000	38 860.000	
Меблений щит	Б/О			2 286.78	2 088.78	198.00	
Клп.				105.000	94.000	11.000	
Папір Ballet	Б/О			306.00	306.00		
Клп.				3 000	3 000		
Поропек "British Vita Plc"	Б/О			9 188.94	8 821.38	367.56	
Клп.				200 000	192 000	8 000	
Ремінь вентилятора	Б/О			583.33		583.33	
Клп.				10 000		10 000	
Скоба декоративна меблева	Б/О			7 335.00	2 241.60	5 093.40	
Клп.				12 225.000	3 736.000	8 489.000	
Б/О				2 080.00	806.00	1 274.00	
Скотч	Б/О						

Рисунок 2.10 – Стандартний звіт «Оборотно-сальдова відомість» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

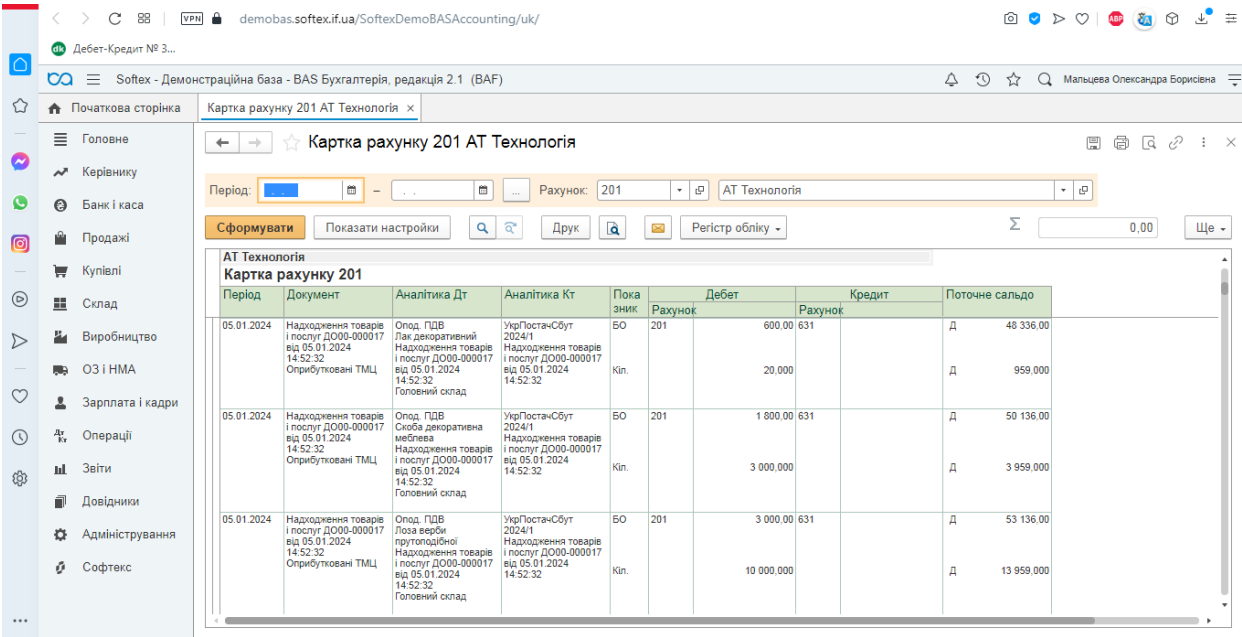


Рисунок 2.11 – Стандартний звіт «Картка рахунку» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

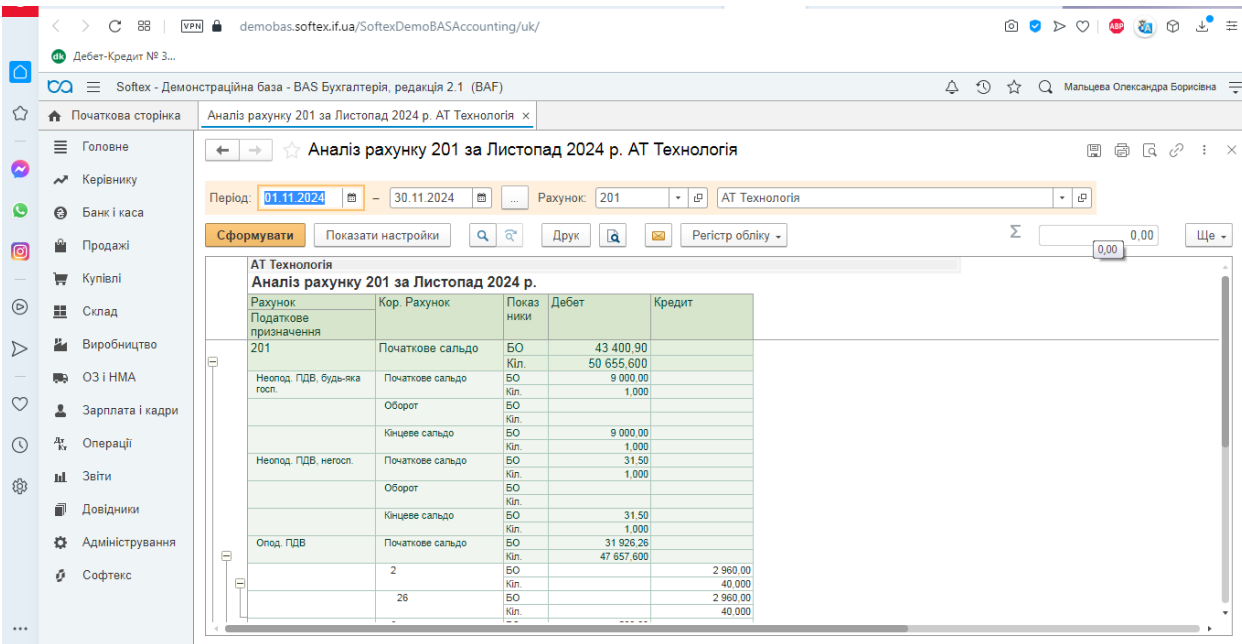


Рисунок 2.12 – Стандартний звіт «Аналіз рахунку» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

Програма «BAS Бухгалтерія КОРП» включає широкий набір функцій для формування, перевірки та подання регламентованої звітності, а також додаткові

сервісні можливості для автоматизації та спрощення роботи з бухгалтерськими даними.

Головна книга. Рахунок 20 "Виробничі запаси"	Початкове сальдо дебет	Початкове сальдо кредит	З кредиту рахунку 2	З кредиту рахунку 20	З кредиту рахунку 23	З кредиту рахунку 3	З кредиту рахунку 37	З кредиту рахунку 6	З кредиту рахунку 63
Разом	45 828.00		2 825.28	2 338.50	486.78	750.00	750.00	93 062.27	92 072.27

Головна книга. Рахунок 21 "Поточні біологічні активи"	Початкове сальдо дебет	Початкове сальдо кредит	З кредиту рахунку 6	З кредиту рахунку 63	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Кінцеве сальдо дебет	Кінцеве сальдо кредит
Разом	1.00		4 800.00	4 800.00	4 800.00	800.00	4 001.00	

Головна книга. Рахунок 22 "Малюнки та швидкозношувані предмети"	Початкове сальдо дебет	Початкове сальдо кредит	З кредиту рахунку 1	З кредиту рахунку 15	З кредиту рахунку 6	З кредиту рахунку 63	З кредиту рахунку 7	З кредиту рахунку 71	Оборот по дебету
Разом			1 300.00	1 300.00	270.00	270.00	1 225.00	1 225.00	2 795.00

Головна книга. Рахунок 23 "Виробництво"	Початкове сальдо дебет	Початкове сальдо кредит	З кредиту рахунку 2	З кредиту рахунку 20	З кредиту рахунку 23	З кредиту рахунку 24	З кредиту рахунку 25	З кредиту рахунку 6	З кредиту рахунку 65
Разом			220 955.17	22 196.29	80 863.72	90.69	117 804.47	265 715.92	48 149.92

Головна книга. Рахунок 24 "Брак у виробництві"	Початкове сальдо дебет	Початкове сальдо кредит	З кредиту рахунку 2	З кредиту рахунку 25	З кредиту рахунку 8	З кредиту рахунку 80	Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Кінцеве сальдо дебет
Разом			120.00	120.00	90.69	90.69	210.69	210.69	

Рисунок 2.13 – Стандартний звіт «Головна книга» у програмі «BAS Бухгалтерія КОРП»

Джерело: сформовано автором

Розглянемо функціонал регламентованої звітності для АТ «ТЕХНОЛОГІЯ». Система дозволяє автоматизовано формувати обов'язкові звіти для подання: власникам товариства; державним органам; бухгалтерської звітності та податкових декларацій. Звіти автоматично експортуються у формат XML, затверджений державними органами. Файли формуються на основі відповідних схем (*.xsd), які постачаються разом із програмою та регулярно оновлюються.

Програма інтегрована із сервісом електронної звітності "FREDO Звіт", що дозволяє: формувати та перевіряти звіти безпосередньо в програмі; підписувати електронним цифровим підписом (ЕЦП) та надсилати звіти до контролюючих органів; отримувати квитанції про доставку звітів; зберігати звіти на електронних носіях; розшифровувати показники звітності. Користувач може обрати одну з двох підсистем для роботи з регламентованою звітністю: традиційна підсистема; інтеграція із сервісом «FREDO Звіт».

Сервісні функції програми для базового акціонерного товариства містять:

Пошук даних: впроваджений повнотекстовий пошук, що охоплює всі об'єкти бази даних, включаючи документи та довідники. Пошук можливий за словами, точними фразами або із застосуванням пошукових операторів.

Робота з валютами та класифікаторами: автоматичне завантаження курсів валют з Інтернету.

Підтримка імпорту класифікаторів (адресних, основних засобів тощо).

Управління доступом: налаштування прав доступу дозволяє обмежувати перегляд та зміну даних для певних користувачів.

Робота з розподіленими базами: вбудовані плани обміну забезпечують зручну синхронізацію даних між розподіленими інформаційними базами.

Інтернет-підтримка: програма надає можливість: надсилати запити до технічної підтримки безпосередньо з програми; отримувати відповіді на звернення; надавати відгуки про використання програми.

Автоматичне оновлення: інтегрований помічник оновлення дозволяє: отримувати інформацію про нові версії програми; автоматично встановлювати оновлення; працювати з файлами оновлень (*.cfu, *.cf) із локальних або мережевих ресурсів.

Програма «BAS Бухгалтерія КОРП» являється надійним інструментом для ведення обліку та формування звітності, забезпечуючи комфорт і точність у роботі з наявними фінансовими та обліковими даними в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ».

2.3 Окремі аспекти функціонування системи внутрішнього аудиту запасів акціонерного товариства

У практиці внутрішнього аудиту відсутній єдиний підхід до його організації на підприємствах. Основною метою внутрішнього аудиту матеріально-виробничих запасів є перевірка законності, достовірності та доцільності операцій з наявними запасами, а також правильності їх обліку. У ширшому контексті внутрішній аудит запасів спрямований на встановлення: достовірності первинних даних про

наявність і рух окремих компонент запасів (виробничих запасів, МШП, готової продукції, напівфабрикатів та товарів; повноти, правильності та своєчасності представлення первинних даних, у передбачених особливостях обліку, зведених документах та визначених облікових регістрах; правильності ведення обліку наявних запасів згідно положень затвердженої облікової політики акціонерного товариства; достовірності залишків запасів, відображених у звітності підприємства. Предмет аудиту операцій із запасами охоплює господарські процеси й операції, пов'язані з їх наявністю, рухом і використанням, а також відносини, що виникають як усередині підприємства, так і за його межами. За підсумками реалізації внутрішнього аудиту запасів аудитор повинен отримати якісні відповіді на такі ключові питання, що візуалізовано на рисунку 2.14.

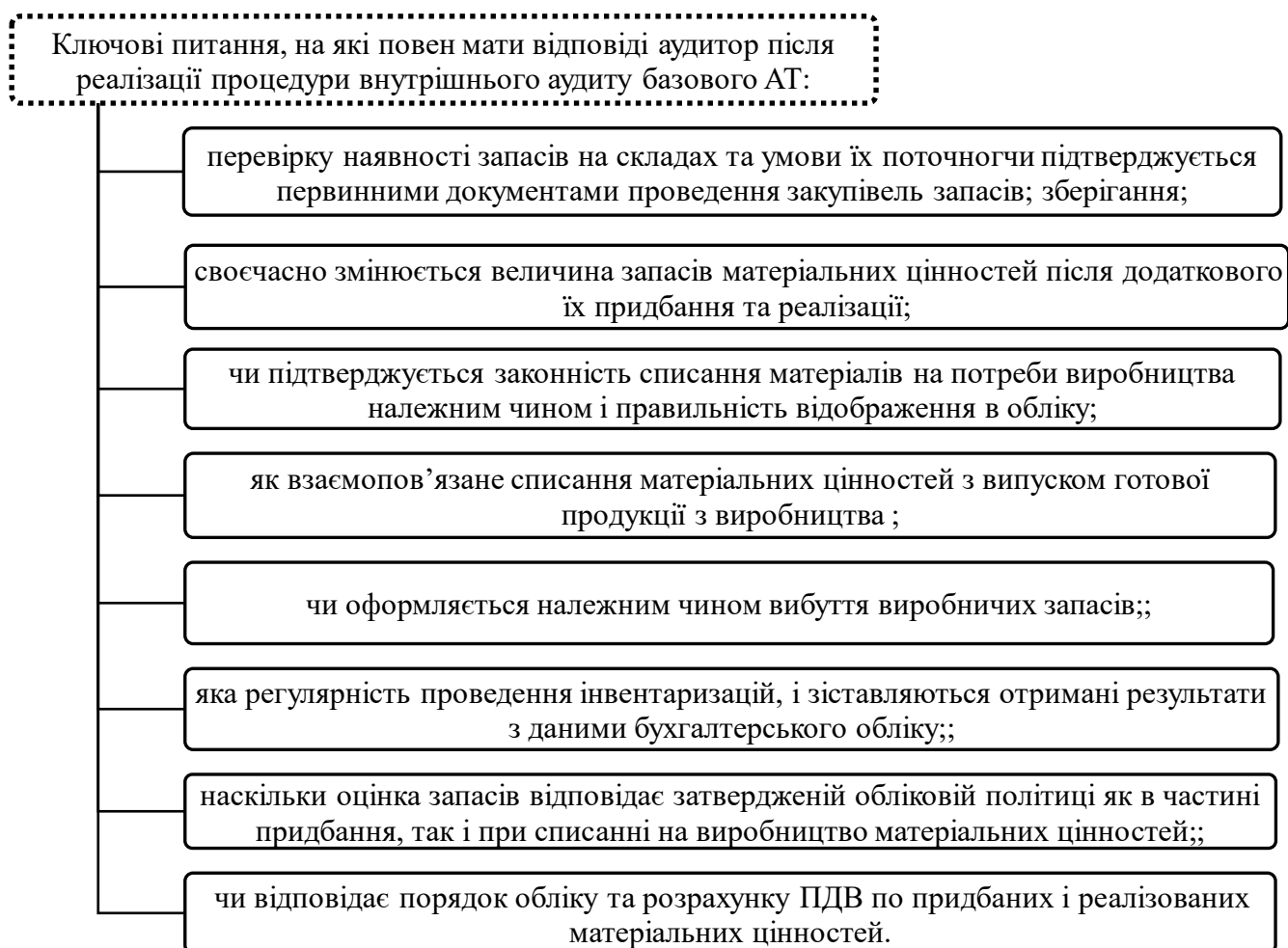


Рисунок 2.14 – Ключові питання, на які повинен мати відповіді аудитор після реалізації процедури внутрішнього аудиту базового АТ

Джерело: узагальнено автором

Завдання внутрішнього аудиту наявних запасів в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» в розрізі класифікаційних ознак, для сприяння забезпеченню стейкхолдерів повною, неупередженою та достовірною інформацією представлено на рисунку 2.15.

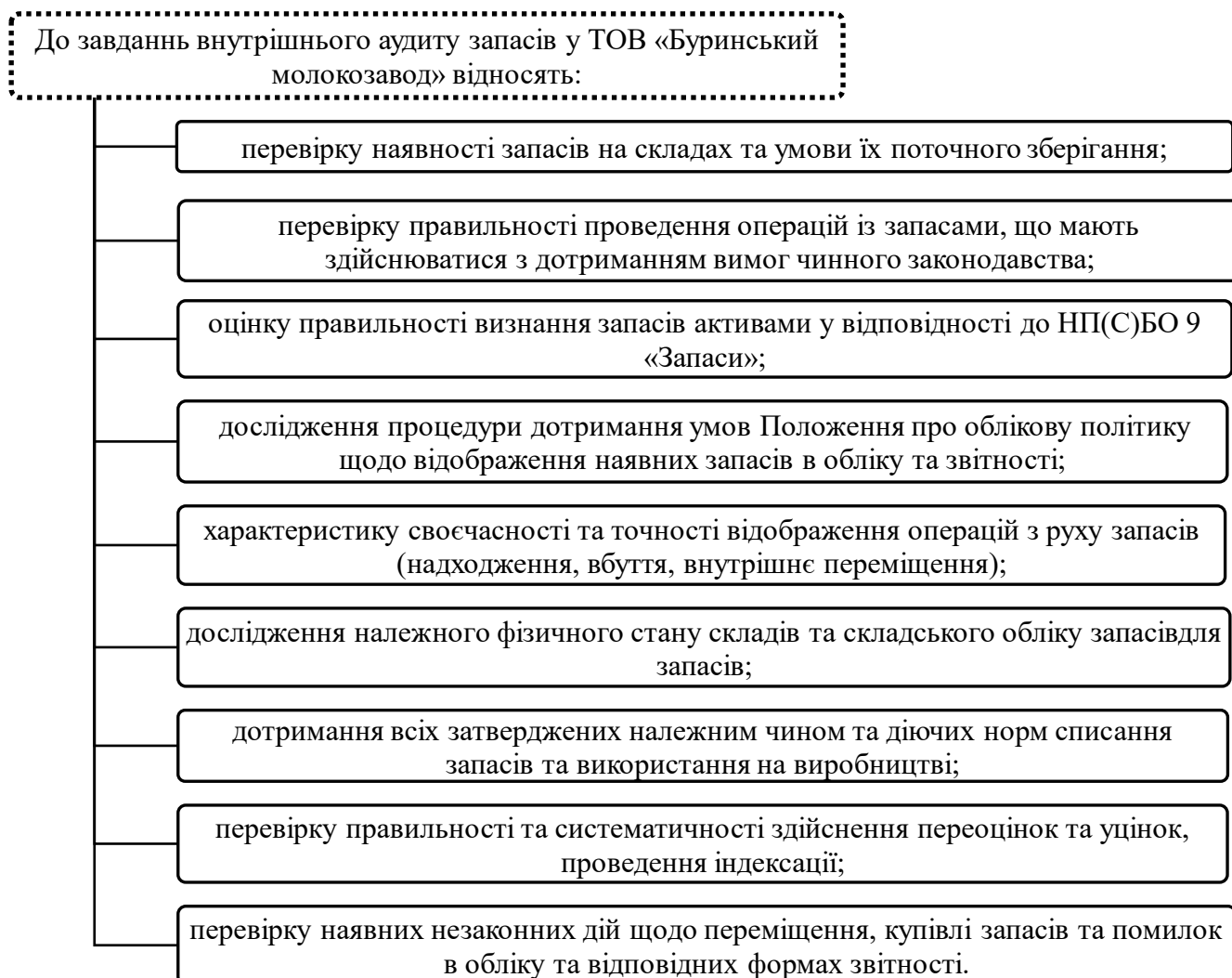


Рисунок 2.15 – Завдання внутрішнього аудиту наявних запасів в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» в розрізі класифікаційних ознак

Джерело: узагальнено автором

Досліджуване акціонерне товариство підпадає під процедуру обов’язкового щорічного проведення аудиту. Відповідно, внутрішній аудит має виконувати завдання щодо інформаційного забезпечення власників (акціонерів), менеджерів та інших користувачів релевантною інформацією. Матеріали внутрішнього аудиту можуть виступати інформаційним підґрунтям для зовнішнього.

Перед початком процедури аудиту, потрібно скласти план, у відповідності до якого буде відбуватись перевірка. Етапи внутрішнього аудиту запасів у АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» відображено на рисунку 2.16.



Рисунок 2.16 – Етапи реалізації внутрішнього аудиту запасів у АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Джерело: узагальнено автором

Одним із основних способів контролю для переважної більшості господарюючих суб'єктів (в т.ч. АТ «ТЕХНОЛОГІЯ») являється інвентаризація. Вона відіграє важливу роль у виробничому процесі, забезпечуючи контроль за наявністю запасів підприємства. Основна мета інвентаризації — перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку шляхом зіставлення їх із фактичним станом запасів. Інвентаризація передбачає фізичну перевірку запасів, зокрема зважування, перерахунок, перемірювання та опис у натуральному вигляді тих

виробничих запасів, які перебувають у місцях зберігання. Отримані фактичні дані порівнюються з інформацією бухгалтерського обліку. Процедура інвентаризації регламентується «Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879», яке є основним нормативним документом для проведення цієї процедури в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ». Зазначене положення складається з чотирьох розділів (рисунок 2.17).

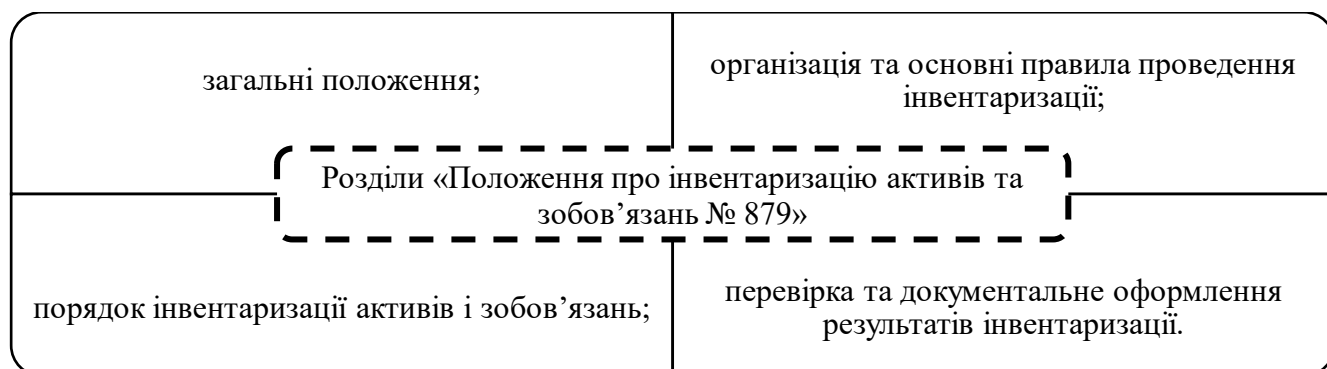


Рисунок 2.17 – Розділи «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань № 879»

Джерело: узагальнено автором

Кожен із цих розділів охоплює окремі аспекти, пов'язані з організацією, методикою проведення, перевіркою та оформленням результатів інвентаризації.

Згідно з чинними нормами, періодичність проведення інвентаризації визначається керівником товариства (ч. 2 ст. 10 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [30]). Однак у певних випадках інвентаризація є обов'язковою. Для спрощення процесу інвентаризації в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» її умовно розділяють на етапи (рисунок 2.18).

Інвентаризація активів (в т.ч. запасів) у досліджуваному акціонерному товаристві здійснюється для забезпечення точності даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності, а також для підтвердження їх стану, наявності та відповідності встановленим критеріям щодо визнання та проведення оцінки. Відсутність своєчасної інформації про кількісні та якісні характеристики товарно-

матеріальних цінностей (ТМЦ) під час проведення логістичних операцій може становити загрозу безперебійному функціонуванню підприємства.

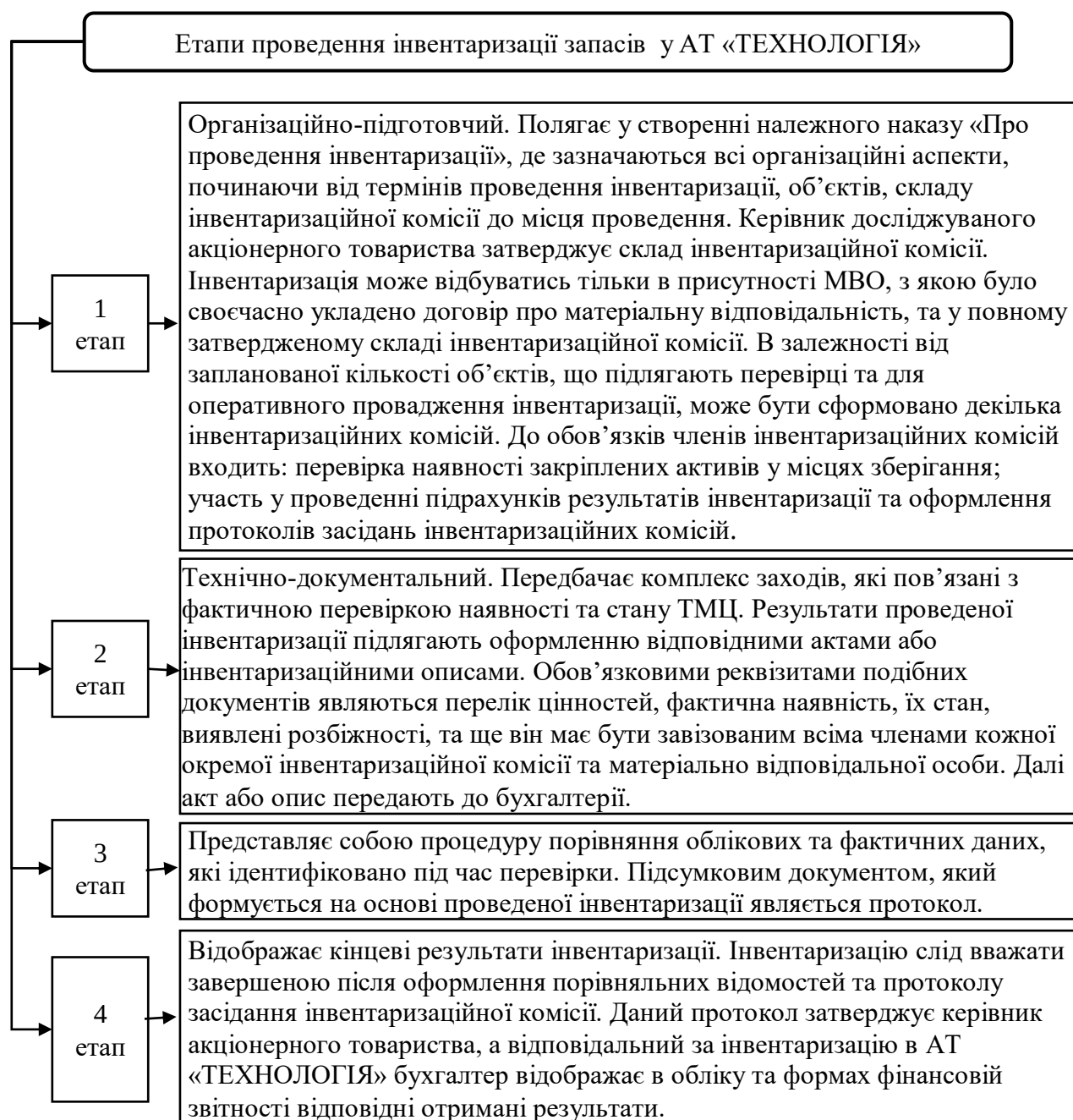


Рисунок 2.18 – Етапи реалізації інвентаризаційних процедур щодо наявних запасів у АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Джерело: узагальнено автором

Тому суб'єкт господарювання має забезпечити всі необхідні заходи для їх належного зберігання протягом визначеного терміну [16].

У разі ідентифікації відхилень в облікових даних щодо запасів в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» складається «Звіряльна відомість результатів інвентаризації запасів» у двох примірниках. У ній зазначаються дані щодо пересортиці, можливих нестач чи надлишків та псування (за наявності) окремих запасів. За результатами проведеної інвентаризації формується протокол, у якому фіксується стан складського господарства, підсумки перевірки, пропозиції щодо взаємозаліку виявлених нестач і надлишків, списання нестач у межах затверджених норм природного убутку та, за наявності, понаднормових втрат. Також у протоколі подаються рекомендації щодо запобігання нестачам і втратам у майбутньому.

В АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» нестачі в межах норм природних втрат відносяться на собівартість продукції, робіт чи наданих послуг. Понаднормові нестачі та втрати через псування покриваються за рахунок винних осіб. Результати інвентаризації після затвердження відображаються в облікових регістрах в тому ж місяці, коли завершено інвентаризацію, але не пізніше грудня звітного року.

Впровадження якісної системи внутрішнього аудиту в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» сприятиме вдосконаленню обліку та контролю за наявністю й рухом запасів, що, своєю чергою, дозволить покращити фінансово-господарські показники діяльності досліджуваного акціонерного товариства.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТА АУДИТ ЗАПАСІВ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

3.1 Вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами акціонерного товариства

У сучасних умовах багато підприємств стикаються зі значними проблемами в бухгалтерському обліку виробничих запасів. Ці недоліки особливо проявляються під час проведення інвентаризації та звірки даних, коли можуть виявлятися недостачі або суттєві документальні розбіжності. Підприємства оформлюють усі операції, пов'язані з надходженням, переміщенням і відпуском виробничих запасів, за допомогою первинних документів. Ефективний контроль за використанням цих запасів дозволяє мінімізувати ризики банкрутства, підвищити якість обліку, аналізу, аудиту та управління запасами, що, у свою чергу, сприяє стабілізації й ефективності роботи досліджуваного акціонерного товариства.

Для оптимізації виробничих процесів і підвищення результативності обліку й контролю запасів важливо не лише раціонально використовувати ресурси, але й удосконалювати документальне супроводження їх оперативного, аналітичного та синтетичного обліку. Невідкладним завданням є впровадження сучасних спеціалізованих інформаційних систем обліку, які забезпечують інтеграцію всіх процесів — від виробництва продукції до ухвалення управлінських рішень.

Ми поділяємо думку багатьох науковців, які займаються дослідженнями вдосконалення ефективного використання наявних запасів, що дана складова обліку потребує перегляду та внесення змін. Використання єдиної інформаційної бази забезпечує можливість спільного застосування нормативно-довідкової інформації, зокрема довідників зовнішніх організацій, статей обліку, структурних підрозділів, допустимих передбачених бухгалтерських проведення, номенклатури-

цінника виробничих запасів, переліку типових господарських операцій та іншої інформації.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що в досліджуваному підприємстві необхідно не лише забезпечити порядок у документації, а й створити якісно організований виробничий процес. У зв'язку з цим, для оптимізації обліку наявних запасів нами запропоновано відповідний економічний механізм (рисунок 3.1).



Рисунок 3.1 – Економічний механізм удосконалення обліку наявних запасів досліджуваного АТ

Джерело: сформовано автором

Серед ключових питань, що виникають під час планування системи постачання запасів у сучасних бізнес-структурах, є визначення оптимального моменту для поповнення товарно-матеріальних цінностей, аби уникнути перебоїв у фінансово-господарській діяльності. З цією метою доцільно використовувати принципи теорії управління запасами [18].

У ході дослідження даного питання, для вдосконалення обліку використання наявних запасів базовим акціонерним товариством запропоновано імплементацію сучасних спеціалізованих бухгалтерських програмних продуктів, а також представлено економічний механізм покращення їх обліку. Без сумніву, запропоновані заходи потребують часу для реалізації, але вони є необхідними для забезпечення прозорості та ефективності обліку [36].

Далі нами узагальнено та впорядковано пропозиції щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління запасами досліджуваного акціонерного товариства.

1. Автоматизація облікових процесів:

- впровадження сучасних програмних продуктів (наприклад, BAS Бухгалтерія, ERP-системи) для автоматизації обліку запасів;
- використання систем сканування штрих-кодів та QR-кодів для оперативного внесення даних про рух та залишки запасів;
- інтеграція облікових систем із системами управління складом (WMS) для покращення контролю за запасами.

2. Удосконалення методики оцінки запасів:

- застосування адаптивних методів оцінки запасів (наприклад, FIFO, середня собівартість), які враховують специфіку діяльності підприємства;
- розробка та впровадження алгоритмів для аналізу економічної доцільності витрат запасів;
- використання методів ABC та XYZ-аналізу для визначення критичних груп запасів та оптимізації їх управління.

3. Підвищення якості аналітичної звітності:

- формування детальних звітів про залишки, обороти та використання запасів із можливістю аналізу в розрізі підрозділів, складів, видів продукції;
- впровадження прогнозного аналізу для оцінки потреб у запасах залежно від сезонності, попиту та інших факторів;
- використання інструментів BI (Business Intelligence) для аналізу запасів і побудови візуалізацій, що полегшують прийняття управлінських рішень.

4. Оптимізація внутрішнього контролю:

- регулярне проведення інвентаризацій із використанням сучасних технологій, таких як RFID-мітки;
- розробка системи внутрішнього аудиту для перевірки правильності відображення операцій із запасами в обліку;
- встановлення ключових показників ефективності (KPI) для моніторингу та контролю управління запасами.

5. Удосконалення облікової політики:

- перегляд та адаптація облікової політики підприємства з урахуванням галузевих особливостей та нормативних змін;
- впровадження чітких регламентів щодо обліку запасів на різних етапах їхнього руху (придбання, зберігання, використання, списання);
- використання сучасних стандартів бухгалтерського обліку для підвищення прозорості та точності даних.

6. Навчання персоналу:

- організація тренінгів та семінарів для бухгалтерів та аналітиків з актуальних питань обліку запасів і використання сучасних інструментів;
- створення внутрішніх інструкцій та методичних рекомендацій для підвищення якості роботи з обліковими системами.

7. Впровадження системи управління ризиками:

- оцінка ризиків, пов'язаних із управлінням запасами, таких як обіг дефіцитних чи зайвих матеріалів;
- розробка стратегії мінімізації втрат, зокрема через псування чи неефективне використання запасів;
- моніторинг рівня запасів для запобігання їх надлишковому накопиченню або дефіциту.

Впровадження зазначених заходів сприятиме покращенню управління запасами, підвищенню ефективності обліково-аналітичного забезпечення та забезпеченню прозорості обліку в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ».

3.2 Вдосконалення бухгалтерського супроводження запасів

Враховуючи реалії сучасності, науковці підкреслюють, що для ефективної організації облікового забезпечення запасів важливу роль відіграє побудова їх науково обґрунтованої класифікації в межах економічних аспектів, яка знайшла візуалізацію на рисунку 3.2.

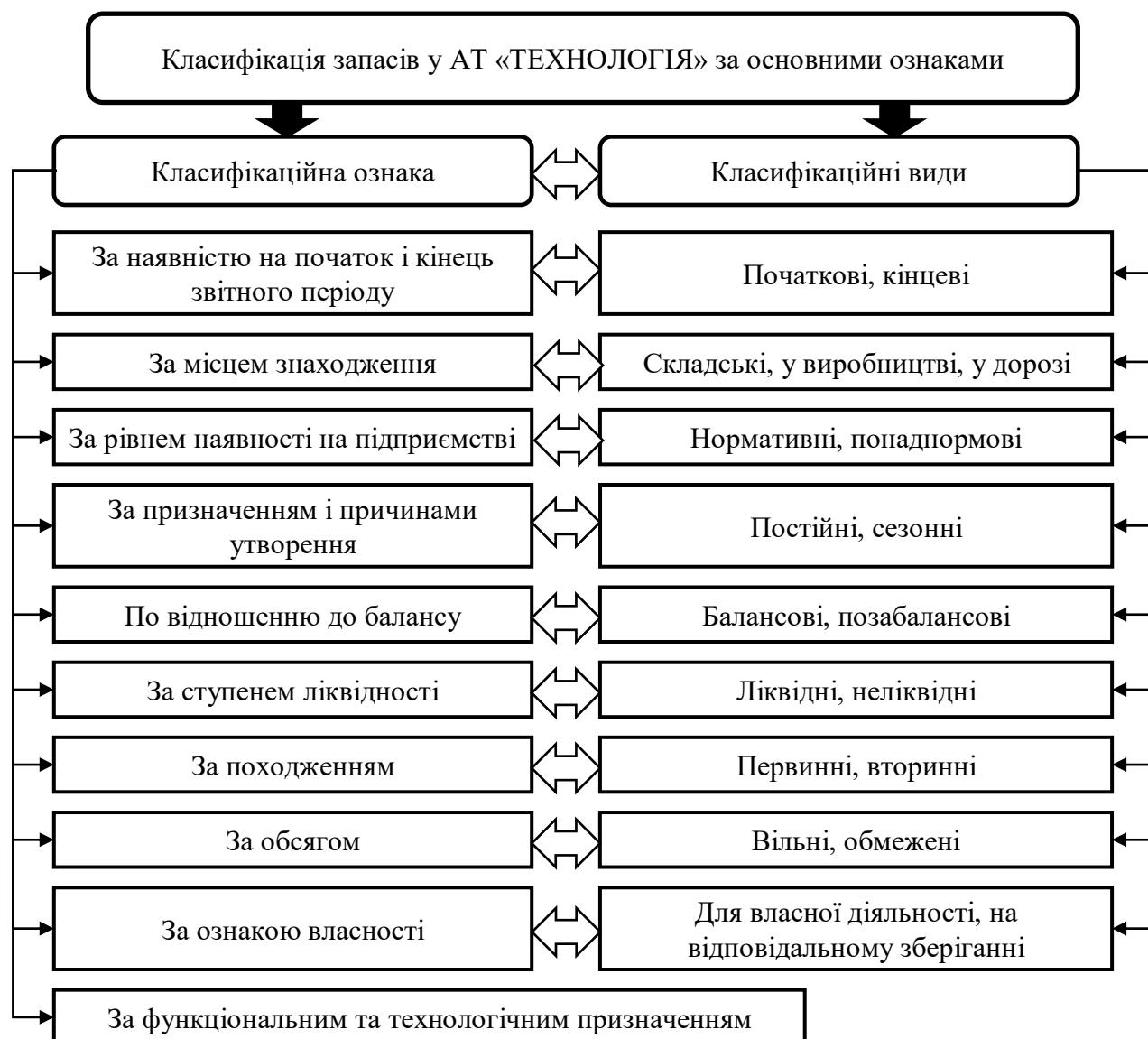


Рисунок 3.2 – Класифікація наявних запасів в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» за основними ознаками (в межах сучасних економічних аспектів)

Джерело: узагальнено автором

Зазначена класифікація є основною, вона представлена в наукових джерелах і забезпечує виконання ключових завдань обліку запасів, зокрема ефективну організацію документообігу, приймання запасів на облік, їх зберігання, відповідність чинним нормам щодо зберігання та використання, достовірну оцінку запасів та інші. Запаси визнаються активом, коли є ймовірність отримання господарюючим суб'єктом економічних вигод від їх використання, і їх вартість може бути точно ідентифікована. Кожна операція з надходження, переміщення або вибуття запасів повинна бути документально оформлена відповідно до встановленої форми первинного документа.

НП(С)БО 9 «Запаси» [21], МСБО 2 «Запаси» [13] визначають класифікацію запасів з облікового аспекту. З метою формування облікових номенклатур запаси поділяються: «на виробничі запаси, поточні біологічні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети, незавершене виробництво, брак у виробництві, напівфабрикати, готову продукцію та товари». Крім того, запаси можна умовно поділити на ті, що споживаються в виробничому процесі, змінюючи лише свою якісну характеристику (форму, кількість, хімічні властивості,), або виступають допоміжними у процесі виготовлення власної готової продукції. Тому при розробці класифікації для виробничих підприємств, для ефективної організації обліку, слід сформулювати деталізацію їх за групами та назвами, для врахування специфіки їх розташування в обліковій системі.

Рациональне використання запасів акціонерним товариством сприяє зниженню собівартості продукції, робіт і послуг, що дозволяє оптимізувати фінансові результати його функціонування.

Сучасні бізнес суб'єкти, для забезпечення своєчасного та якісного обліку, оптимізації документообігу та вдосконалення логістичних процесів із запасами, повинні організувати ефективну діючу систему первинного обліку. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що ключову роль у цьому процесі відіграють науково обґрунтована класифікація запасів, їх своєчасне оновлення, а також якісно налагоджене первинне спостереження за зберіганням і рухом в акціонерному товаристві.

АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» обрало модель обліку запасів, яка нормативно закріплена в діючому «Положенні про облікову політику». У ній визначено методи оцінки, критерії визнання, затверджено робочий план рахунків, а також підходи до обліку процедури оприбуткування, списання та представлення показників у звітності для забезпечення інформаційних потреб внутрішніх стейкхолдерів (керівництва, менеджерів, власників). При розробці облікової політики були враховані принципи майнової відокремленості та безперервності діяльності, що забезпечує послідовність її застосування. Обрані принципи сприяють оперативному й якісному обліку запасів, забезпечують своєчасне отримання інформації про залишки, запаси у виробництві, їх номенклатуру та діючі норми дозволеного списання і витрачання.

Вагомим фактором успішного виконання облікової політики підприємства є технологія обліку запасів, складові якої представлено на рисунку 3.3.



Рисунок 3.3 – Обліковий процес (технологія) запасів в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Джерело: узагальнено автором

Сьогодні одним із головних інформаційних запитів стейкхолдерів до системи бухгалтерського обліку є організація обліку руху запасів із можливістю оперативного контролю залишків і швидкою ліквідністю. Це особливо актуально в умовах еволюції основних парадигм обліку запасів [28]. Технологія здійснення облікового супроводження наявних запасів у АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» реалізована через три взаємопов'язані модулі, описані в діючому «Положенні про облікову політику». Такий підхід забезпечує інтеграцію всіх компонент облікової системи, їхню взаємодію відповідно до чинних нормативів і гарантує достовірність даних щодо руху наявних запасів.

Ваговою складовою часткою організації облікового супроводження запасів у базовому акціонерному товаристві є організація первинного обліку. Він використовується для первинного спостереження та фіксації господарських операцій у вибраних облікових регістрах, що необхідні для систематизації та накопичення, у достатньому об'ємі, релевантної інформації. Для забезпечення якісного, своєчасного, повного охоплення всіх бізнес-процесів і господарських операцій, пов'язаних із зберіганням та рухом запасів на перспективних функціонуючих підприємствах, запропоновано ланцюг руху запасів, який забезпечує своєчасне відображення операцій у системі облікових об'єктів, як показано на рисунку 3.4.

В умовах розгалуженого та тривалого операційного циклу новітніх бізнес суб'єктів контроль за станом та рухом запасів для сприяння якісному забезпечення достовірності даних у бухобліку доцільно провадити через розробку та дотримання графіка документообігу за всіма операціями на кожному етапі руху запасів у межах запропонованого ланцюга.

Оскільки в межах спеціалізації досліджуваного АТ може здійснюватися значна кількість господарських операцій із залученням багатьох суб'єктів або осіб, а обсяг первинних документів на сучасних підприємствах часто є значним, необхідно приділяти особливу увагу структуруванню діючого графіка документообігу та встановленню правил щодо сприяння його дотримання.

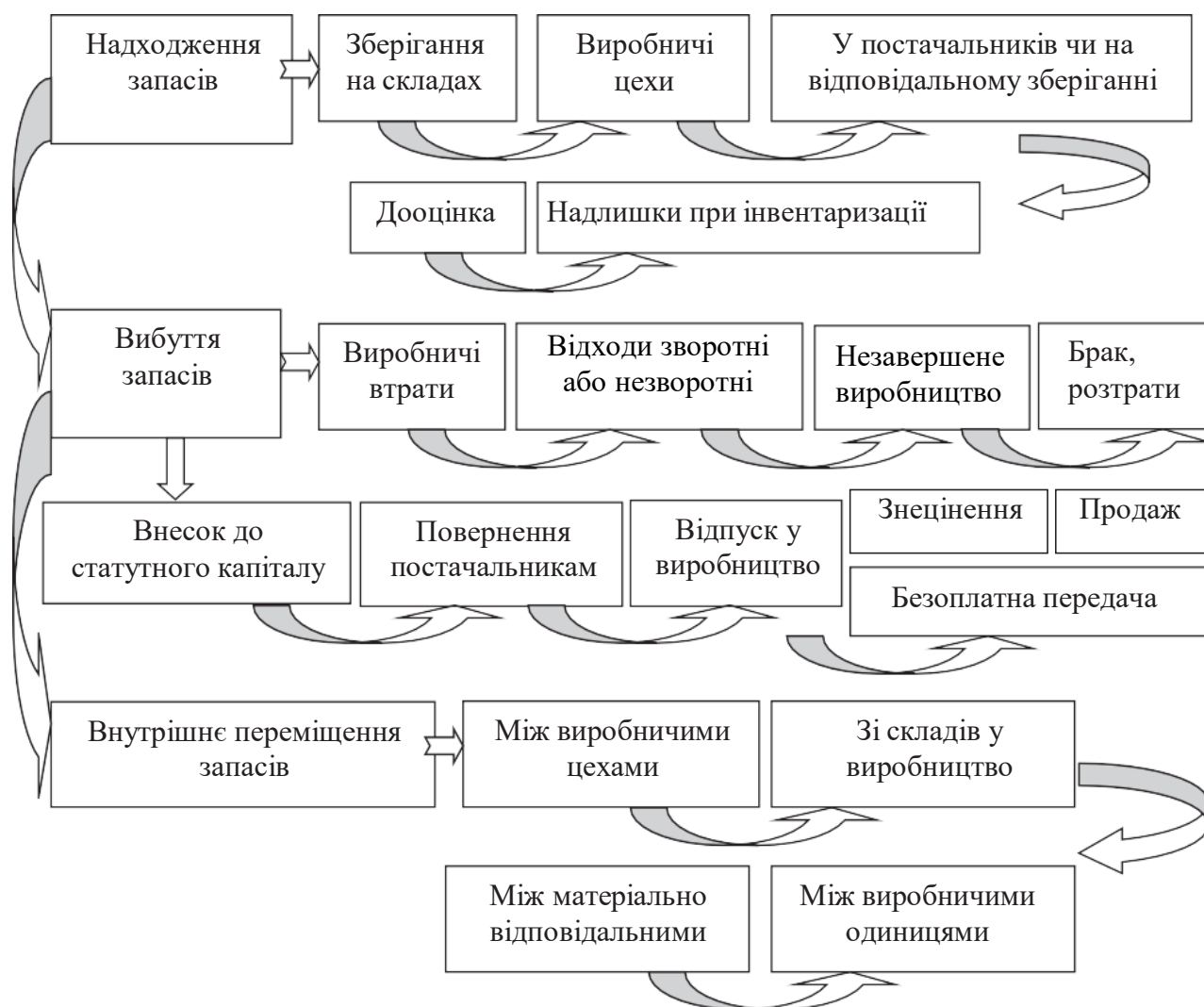


Рисунок 3.4 – Ланцюг процесу руху запасів в системі об’єктів обліку в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Джерело: сформовано автором

На кожному етапі, відображеному в ланцюгу руху запасів (рисунок 3.4), доцільно ідентифікувати контрольну точку, за якою закріплюються аналітичні облікові розрізи та здійснюється оцінка ефективності організації та функціонування первинного обліку, а також раціональності використання ТМЦ у розрізі якісних і кількісних визначених параметрів. Проміжними точками для здійснення аналітичного обліку та внутрішнього контролю доцільно визначати склади або ключові місця зберігання відповідних наявних запасів.

Таким чином, якісно організований документообіг на кожному етапі ланцюга руху запасів, а також обґрунтовано визначені розрізи для формування аналітичних облікових рахунків, забезпечують створення достовірної первинної облікової інформації. Це дозволяє АТ «ТЕХНОЛОГІЯ».

На основі практичного аналізу бізнес-суб'єктів у досліджуваній сфері діяльності, облік складських та запасів у виробництві потребує вдосконалення за чітко визначеними аспектами для забезпечення максимальної поінформованості керівного складу та власників.

Обліково-технічна архітектура та послідовність руху інформації в межах регістрів складського обліку запасів у програмних продуктах, які використовуються в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ», деталізовані на рисунку 3.5.



Рисунок 3.5 – Обліково-технічна архітектура руху інформації в облікових регістрах щодо запасів в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Джерело: сформовано автором

У сучасних умовах використання технологій все більшого поширення набуває комплексна автоматизація облікових процесів, яка є ефективним способом

скорочення часу, потрібного для реалізації значної кількості та складності бухгалтерських процедур. Використання сучасних бухгалтерських програм дозволяє вести облік у різних напрямках – бухгалтерському, податковому та статистичному – для кількох господарюючих суб'єктів у межах однієї наявної інформаційної бази.

Одним із ключових елементів методу бухобліку в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» виступає документування здійснених господарських операцій. Використовувані програмні продукти акціонерного товариства забезпечують інформаційний супровід подій, що відбуваються в межах фінансово-господарської діяльності.

На основі проведеного аналізу можна стверджувати, що впровадження сучасних інформаційних систем в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» сприятиме підвищенню ефективності роботи бухгалтерського апарату, оптимізації витрат на обслуговування операційної діяльності та ухваленню більш обґрунтованих управлінських рішень, базованих на актуальній обліковій інформації.

Завершальним етапом облікового процесу є представлення даних про наявні запаси АТ у формах фінансової звітності (рисунок 3.6).

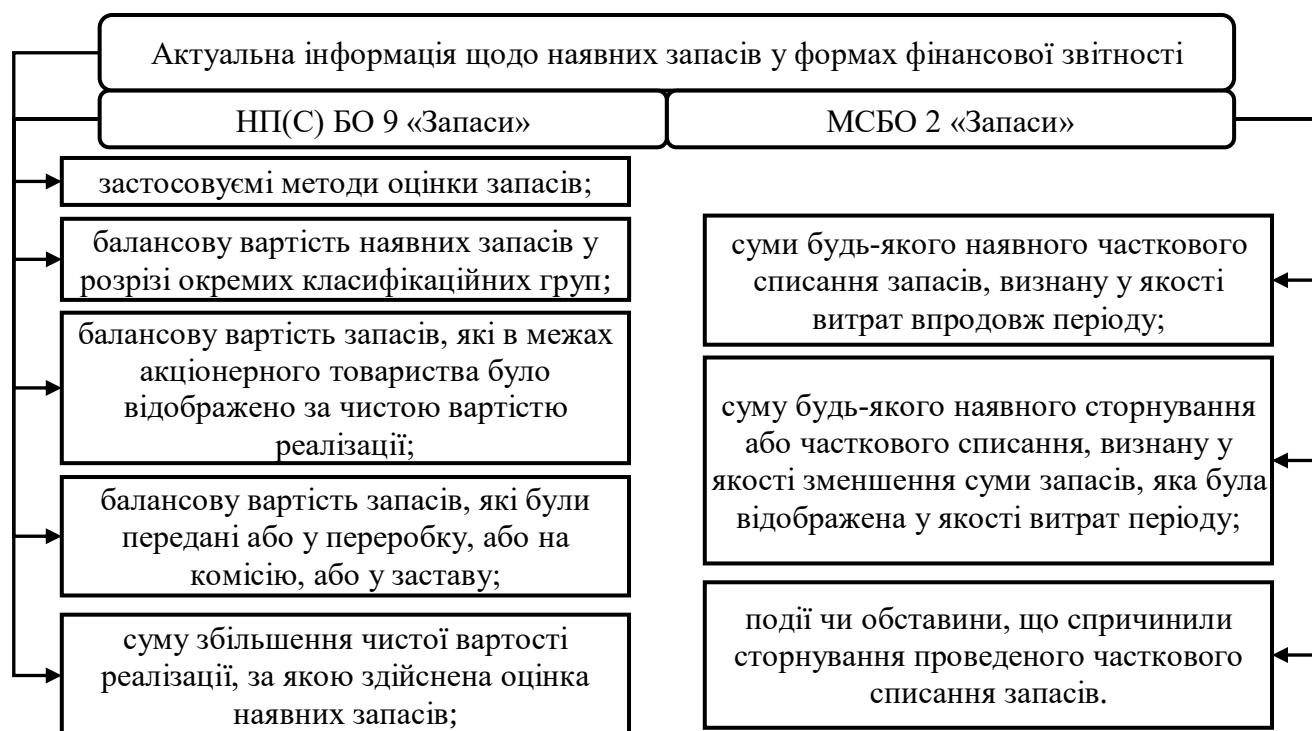


Рисунок 3.6 – Актуальна інформація щодо наявних запасів у формах фінансової звітності

Джерело: сформовано автором

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що узгодження положень національних та міжнародних стандартів сприятиме підвищенню рівня інформативності приміток до фінансової звітності, зокрема в частині розкриття даних про наявні запаси.

3.3 Місія аудиту у вдосконаленні системи контролю запасів акціонерного товариства

Під час аудиту наявності та руху виробничих запасів аудитор повинен розробити й виконати відповідні аудиторські процедури, що забезпечать отримання достатніх і прийнятних доказів. Ці докази в сукупності дозволять сформулювати незалежну й обґрунтовану думку, яка буде відображена у звіті аудитора [17]. Перелік можливих процедур, необхідних для отримання належного розуміння законодавчої та нормативної бази окремого господарюючого суб'єкта, наведено на рисунку 3.7.

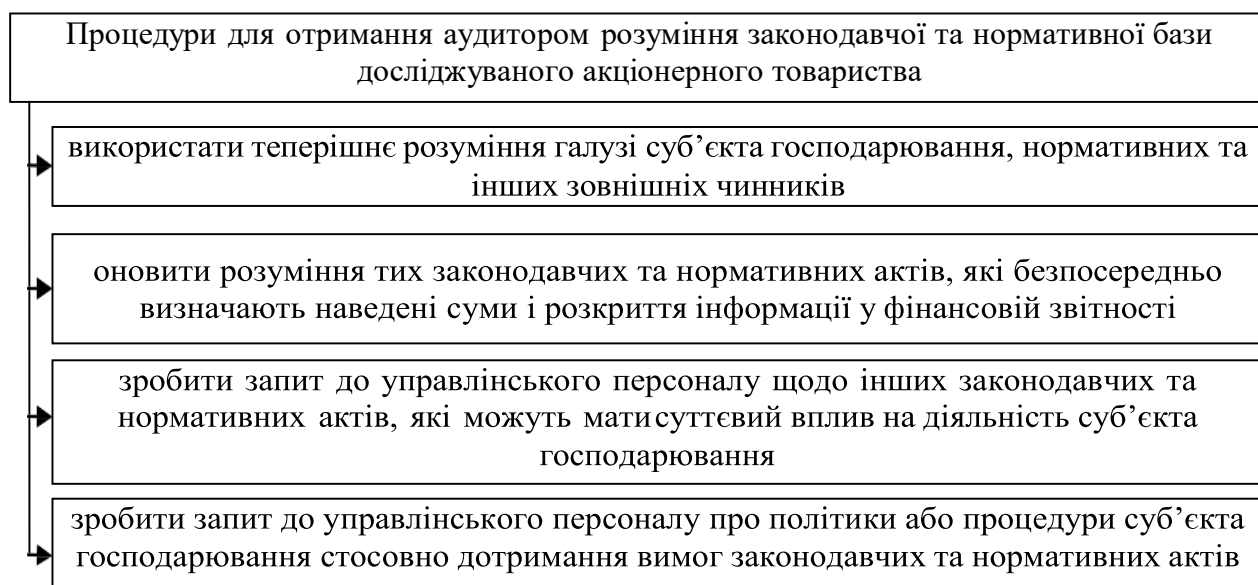


Рисунок 3.7 – Перелік процедур для отримання аудитором достатнього розуміння нормативної бази господарюючого бізнес суб'єкта

Джерело: узагальнено автором на підставі [14].

Організація обліку виробничих запасів може ускладнюватися через низку чинників, зокрема неузгодженість окремих положень нормативно-правових актів,

трансформацію форм фінансової та статистичної звітності, а також можливі викривлення даних бухгалтерського обліку. Це може призводити до недостовірності інформаційного ресурсу щодо цього виду активів у процесі управління.

У межах практичної реалізації аудиту виробничих запасів для АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» цілі аудиту та перелік аналітичних процедур, структурованих за окремими ознаками на кожному етапі виконання, наведено на рисунку 3.8.



Рисунок 3.8 – Цілі аналітичних процедур у відповідності до етапів аудиту

Джерело: узагальнено автором на підставі [17].

У сучасних умовах прозорого ведення бізнесу питання проведення аудиту, зокрема перевірки виробничих запасів, набуває особливої актуальності [15]. Для виконання аналітичних процедур аудитори можуть застосовувати різноманітні методи — від простих порівнянь до комплексного аналізу із залученням сучасних статистичних інструментів. Такі процедури використовуються як для аналізу консолідованої фінансової звітності, так і для її окремих компонентів чи елементів [17].

Аудит наявних запасів досліджуваного АТ, враховуючи специфіку його діяльності, має бути спрямований на перевірку тверджень керівництва щодо цієї частини оборотних активів, відображених у фінансовій звітності, шляхом застосування належних методів та процедур.

Для визначення достовірності інформації, яка використовується для аналітичних процедур, важливими є такі аспекти: джерело отримання даних, порівнянність, характер і прийнятність інформації, а також заходи внутрішнього контролю, спрямовані на забезпечення її повноти, точності та достовірності. Надійність даних, отриманих під час аудиту наявності та руху запасів, залежить від природи інформації, джерел її отримання та умов формування необхідного інформаційного масиву.

Згідно з Міжнародними стандартами аудиту, аудитор повинен розробляти і застосовувати аналітичні процедури для кожного суттєвого класу операцій (зокрема, наявних запасів), залишків рахунків та представленої інформації, враховуючи оцінені ризики суттєвих викривлень. Важливим аспектом аналітичних процедур є розуміння можливості їх застосування відповідно до визначеної мети та завдань.

Основна перевага аналітичних процедур полягає в їхній меншій трудомісткості, економічності та значно вищій ефективності порівняно з аудиторськими процедурами, які базуються на детальному аналізі первинних документів або реєстрів аналітичного та синтетичного обліку. Це особливо актуально для аудиту наявних запасів, як окремої складової оборотних активів акціонерного товариства. «ТЕХНОЛОГІЯ»

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі розглянуто теоретико-методичні та практичні аспекти облікового супроводження та аудиту запасів акціонерного товариства. В результаті поведених досліджень діяльності АТ «Технологія» м. Суми, що базуються на широкому використанні різнопланових методів вивчення організаційного забезпечення, облікового супроводження та аудиту наявних запасів досліджуваного господарюючого суб'єкта, сформульовано наступні висновки теоретичного і практичного характеру та внесені пропозиції.

1. На нашу думку, незважаючи на те, що наведені визначення авторів є різними й суттєво відрізняються одне від одного, кожне з них має місце на існування й тим самим доповнює одне одного. Ми вважаємо, що запаси представляють собою узагальнене поняття, яке містить в собі і предмети праці, і засоби праці, і предмети споживання, і матеріальні ресурси, і товари.

2. Приватне акціонерне товариство «ТЕХНОЛОГІЯ» створено згідно рішення Загальних зборів фактичних засновників 30.09.2004р. шляхом реорганізації ТОВ «ТЕХНОЛОГІЯ». Товариство здійснює виробництво оболонки декоративної для оформлення пляшок шампанських та ігристих вин, мюзле, етикетувальної продукції, комбінованого матеріалу, поліетиленової плівки, пакетів-вкладишів з комбінованих матеріалів та надає послуги по перевезенню вантажів автомобільним транспортом. Проведений аналіз фінансових показників дає підстави зазначити, що вартість наявних запасів базового бізнес суб'єкта, в межах досліджуваного періоду, зросла на 258834 тис. грн, питома частка в структурі активів товариства збільшилася до 16,15%. Даний факт свідчить про зростання матеріальних запасів для виробництва та наявної готової продукції. Загальна вартість активів, в межах періоду дослідження, зазнала суттєвого зростання на 781721 тис. грн (зростання на 35,82%). Даний факт пояснюється значним збільшенням оборотних активів (+716307 тис. грн), що свідчить про підвищення ефективності роботи досліджуваної компанії.

3. Валовий прибуток зріс на 265490 тис. грн (+64,95%), досягнувши 674174 тис. грн у 2022 році. Це свідчить про ефективне управління собівартістю та підвищення рентабельності операційної діяльності. Чистий прибуток за

аналізований період зріс на +28108 тис. грн (+8,69%), досягнувши 351441 тис. грн у 2022 році. Однак цей приріст являється значно меншим порівняно зі зростанням доходів, що свідчить про вплив зростання витрат (особливо фінансових і збутових). У 2020 році показник рентабельності діяльності становив 27,68%, що демонструє високу ефективність використання доходів від основної діяльності для формування прибутку. У 2021 році показник знизився до 23,77%, що свідчить про зростання витрат або зменшення ефективності діяльності. У 2022 році рентабельність частково відновилася до 25,16%, але все ще не досягла рівня 2020 року.

4. Сучасним виробничим підприємствам для формування своєчасної та якісної облікової інформації, оптимізації документообігу, удосконалення логістичних процесів щодо наявних запасів усередині підприємства потрібно організувати ефективну систему первинного обліку. З результатів дослідження, можемо зазначити, що важливості у забезпеченні даного процесу набувають науково обґрунтована класифікація запасів, своєчасне оновлення, якісне первинне спостереження за зберіганням і рухом запасів окремого виробничого підприємства.

5. За результатами проведеного аналізу нами запропоновано узагальнену класифікацію запасів, яка об'єднує у собі найконцептуальніші для потреб управління запасами ознаки та види запасів, а тому дозволяє вчасно прийняти ефективне управлінське рішення.

6. Обґрунтовано, що проведення інвентаризації є засобом контролю за раціональним збереженням наявних запасів, забезпеченням відповідності бухгалтерських показників фактичній наявності та стану запасів, що не використовуються, перевіркою реальності відображення вартості запасів у різноманітних звітних формах.

7 Установлено методичні аспекти побудови бухгалтерського обліку з урахуванням його нормативно-правового забезпечення на глобальному, національному та локальному рівнях, задля ефективності якого слід досягти методологічної точності та доцільності у використанні методів оцінки виробничих запасів, відображення операцій з ними у первинному обліку, використання прогресивних форм обліку, що у кінцевому результаті підвищить інформаційну, аналітичну та контрольну функції бухгалтерського обліку у процесі прийняття управлінських рішень щодо діяльності акціонерних товариств. Сформовано

обліково-технічну архітектуру та послідовність представлення інформації у регістрах складського обліку наявних запасів у програмних продуктах в АТ «Технологія». На підставі проведеного дослідження, визначено, що імплементація сучасних інформаційних систем в досліджуваному товаристві підвищить ефективність функціонування бухгалтерського апарату підприємства, зекономить витрати на обслуговування операційної діяльності та уможливить ухвалення більш раціональних управлінських рішень на основі наявної облікової інформації.

8 Технологію облікового супроводження запасів в АТ «Технологія» відображено трьома взаємоузгодженими через Положення про облікову політику модулями, що уможлиблює її інтегроване представлення її компонент у їх взаємозв'язку з дотриманням усіх діючих нормативів та сприяння забезпеченню достовірності облікових даних щодо руху наявних запасів. Для сприяння забезпеченню своєчасного охоплення всіх бізнес процесів та операцій щодо зберігання та руху наявних запасів на підприємствах нами було запропоновано ланцюг руху запасів для своєчасного представлення операцій в системі облікових об'єктів. Якісно та чітко організований документообіг за етапами ланцюга руху наявних запасів та обґрунтовано обрані розрізи для формування аналітичних облікових рахунків забезпечують організацію якісної первинної облікової інформації в АТ «Технологія» для узагальнення її у різних наявних та затверджених формах звітності.

9. Ідентифіковано місце внутрішнього аудиту наявності та руху запасів (як окремої складової внутрішнього контролю) та його взаємозв'язок із системою управління досліджуваного суб'єкта господарювання.

10. Удосконалено процедури здійснення аудиту запасів для покращення системи обліку на підприємстві. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу аудитору охопити всі аспекти обліку наявних запасів на підприємстві, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення в обліку запасів, вчасно виявити порушення, провести якісний аудит для покращення системи обліку на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко Л. В., Васильєва В. Г., Коновалова О. В. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Економічний простір*. 2021. Вип. 166., С. 90-96. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-16> (дата звернення: 25.09.2024).
2. Беляєва Л. А., Пеняк Ю. С., Ментей О. С. Аналітичне забезпечення системи управління виробничими запасами. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики* : зб. наук. пр. Київ: ФІНТЕХАЛЬЯНС, 2018. Вип. 1(24). С.71-79. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i24.128231> (дата звернення: 25.11.2024).
3. Бондаренко О.М., Гудима В.Ю. Порядок проведення аудиту використання виробничих запасів. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 6. С. 209-211. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bnav_2018_6_46 (дата звернення: 25.11.2024).
4. Бондаренко О. М., Тітаренко А. Д. Економічна сутність та класифікація запасів: обліковий та управлінський аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 63–67.
5. Гавриличенко, Є. Методичні засади проведення внутрішнього аудиту матеріально-виробничих запасів підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. (27). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-43>
6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р.№ 291: URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 25.11.2024).
7. Коваль Н.І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 7. С. 93–105.
8. Макаренко А. П., Телевінова О. В. Удосконалення обліку і аудиту виробничих запасів у системі управління ПАТ «Запоріжсталь». *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 27–34.

9. Максименко І. Я., Іванченко А. Г. Особливості обліку виробничих запасів в управлінні діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7266> (дата звернення: 25.09.2023).

10. Малютяк С. Облік запасів: деякі нюанси застосування П(С)БО та МСБО. *Аудитор України*. 2015. № 7-8 (236-237). С. 50-53. URL: <https://www.pspauidit.com.ua/files/malutak.pdf> (дата звернення: 25.11.2024).

11. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства Затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення: 13.11.2024)

12. Меліхова Т.О., Федоров І.О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз в системі управління фінансової безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2018. № 2. С. 63 -70.

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 2 «Запаси» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення: 25.11.2024).

14. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, видання 2020 року, частина I / Міжнародна федерація бухгалтерів (IFAC), 2024. Ч. 1. 1277с.

15. Назаренко І.М., Місюров О.В. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1312–1318

16. Назаренко О.В. Особливості інформаційного забезпечення документації та інвентаризації матеріальних цінностей в умовах сучасного високоінтенсивного складського комплексу. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю: матеріали II Міжнар. наук. – практ. конф., присвяченої 100-річчю Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава, 23 квітня 2020 р.)* / за ред. Плаксієнка В. Я., Пилипенко К. А. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. С. 378-380.

17. Назаренко О.В. Сутність, функціональне призначення та особливості застосування аналітичних процедур в аудиті. *Агросвіт*. 2018. № 14. С. 3-8.

18. Назаренко О.В. Точка повторного замовлення товарно-матеріальних цінностей як вагома компонента управлінського обліку. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1 (23 квітня 2019 року). Полтава, 2019. С. 144-147.

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO1.aspx>. (дата звернення: 23.11.2024).

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 18.11.2024)

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 18.11.2024).

22. Онищенко В. Запаси підприємства 2023. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7704-zapasi-ta-h-klasifikatsiya> (дата звернення: 29.11.2024).

23. Пеняк Ю. С., Беляєва Л. А., Абрамова О. С. Інформаційне забезпечення суб'єкта господарювання в сучасній системі управління конкурентоспроможністю. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики* : зб. наук. пр. Київ: ФІНТЕХАЛЬЯНС, 2019. Вип. 29. С.197-203. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i29.172303> (дата звернення: 29.11.2024).

24. Пеняк Ю. С., Беляєва Л. А., Рудь О. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. Вип. 5. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-09-01> (дата звернення: 29.11.2024).

25. Пеняк Ю. С., Рудь О. О. Актуальні проблеми управління виробничими запасами в умовах воєнного стану в Україні. *Сучасний стан, проблем та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем*: Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. С. 172-175.

26. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р., № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення: 25.11.2024).

27. Подмешальська Ю.В., Зайберт Є.К. Облік виробничих запасів. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. № 3. 2018. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/71.pdf (дата звернення: 25.11.2024).

28. Польова Т. В., Охрей Т. С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. *Економічний простір*. 2020. Вип. 160, С. 124-128. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/160-23> (дата звернення: 25.11.2024).

29. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 22 грудня 2017 р. № 2258-19. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>. (дата звернення: 26.11.2024).

30. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 27.11.2024).

31. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/851-15?lang=uk#Text> (дата звернення: 25.11.2024).

32. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 18.11.2024)

33. Рубан Л.О., Яковенко Т.І. Економічна сутність поняття виробничих запасів на промисловому підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 34. С. 319—324.

34. Стегура В. В. Організаційно-методичні аспекти обліку операцій із виробничими запасами для підвищення їх оборотності. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах*

євроінтеграції: збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування». Випуск 11 (2021). Ужгород, 2021. С. 108 - 113.

35. Тарасова Г.О., Гулевич С.В. Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення. 2018. № 15 *Економіка та суспільство*. С. 896-899. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/138.pdf (дата звернення: 08.11.2023).

36. Чеперегін К.О. Організація обліку виробничих запасів та шляхи його удосконалення в умовах окремого виробничого підприємства. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 16 листопада 2023 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2023. С. 96-97

37. Чеперегін К.С. Особливості застосування аналітичних процедур при аудиті виробничих запасів окремого господарюючого суб'єкта. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності: сучасні тренди, виклики, міжнародний досвід» (м. Харків, 8 листопада 2024 р.). Харків: ДБУ, 2024. С. 168-171

38. Чижевська Л.В. Розрахункові операції на підприємствах електронної комерції: обліковий аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал*. Острог. 2017. № 7 (35). С. 120–124.

39. Drobyazko S., Shapovalova A., Bielova O., Nazarenko O., Yunatskyi M. Evaluation of Effectiveness of Responsibility Centers in the Management Accounting System. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal* 2019. Vol. 23 № 6. Available at: <https://www.abacademies.org/articles/evaluation-of-effectiveness-of-responsibility-centers-in-the-management-accounting-system-8797.html> (date of application 23.09.23).

40. Economics : a dictionary and reference book URL: Oxford University Press. 2016. URL: <http://oxforddictionaries.com> (дата звернення: 25.09.2023).

41. Nazarenko O. Accounting and economic aspects of the calculation of the integrated assessment index of outsourcing companies. *European Science. Scientific*

journal. 2020 № 1. p. 64-70 URL: <http://www.european-science.sk/storage/journals/essays/1-2020/362.pdf> (дата звернення: 25.09.2023).

42. Steven M. Bragg. *Accounting for Inventory: Fourth Edition Paperback* – August 7, 2021 p. 256 URL: <https://a.co/d/37NCfEI> (дата звернення 25.09.2023).

43. Syrtseva, S., Ivaniuk, U., Fedotova, I., Hurina, O., Dovzhyk, O., & Nazarenko, O. (2022). Innovative potential and development of Ukrainian small enterprises during the war (2022-2023). *Amazonia Investiga*, 11(58), 222-232. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.58.10.24> (дата звернення 25.09.2023).

ДОДАТКИ